

Atharvapravascittani

Julius von Negelein

Journal of the American Oriental Society, Vol. 33 (1913), 121-144.

Stable URL:

<http://links.jstor.org/sici?sici=0003-0279%281913%2933%3C121%3AA%3E2.0.CO%3B2-O>

Journal of the American Oriental Society is currently published by American Oriental Society.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of JSTOR's Terms and Conditions of Use, available at <http://www.jstor.org/about/terms.html>. JSTOR's Terms and Conditions of Use provides, in part, that unless you have obtained prior permission, you may not download an entire issue of a journal or multiple copies of articles, and you may use content in the JSTOR archive only for your personal, non-commercial use.

Please contact the publisher regarding any further use of this work. Publisher contact information may be obtained at <http://www.jstor.org/journals/aos.html>.

Each copy of any part of a JSTOR transmission must contain the same copyright notice that appears on the screen or printed page of such transmission.

JSTOR is an independent not-for-profit organization dedicated to creating and preserving a digital archive of scholarly journals. For more information regarding JSTOR, please contact jstor-info@umich.edu.

Atharvaprāyaścittāni. Text mit Anmerkungen von Prof.

JULIUS VON NEGELEIN, University of Königsberg,
Germany.

agnihotram⁷⁷⁴ ced anabhyuddhrtam sūryo 'bhinioloced⁷⁷⁵
brāhmaṇo bahuvid⁷⁷⁶ uddhared⁷⁷⁶ | yo brāhmaṇo bahuvit syāt
samuddharet⁷⁷⁶ | sarveṇai 'vai 'nam tad brāhmaṇa uddhared
yenā 'mtarbita[m]⁷⁷⁷ hiranyam agrato hared⁷⁷⁸ | vāruṇam yava-
mayam caruṇ nirvaped⁷⁷⁹ ita eva prathamam iti | ita eva

⁷⁷⁴ D 'tre

⁷⁷⁵ BD bhimloced C bhimloce; cf. Āp. 9. 6. 12.

⁷⁷⁶ A liest statt bāhu*: ba*; B bahuvid yo brāhmaṇo bahududdha*; CD bahuvid uddhared yo brāhmaṇo [ba]huvit syāt; cf. Āśv. 3. 12. 16.
⁷⁷⁷ A yo nyamta*; die Stelle ist zweifellos verderbt.

⁷⁷⁸ Brahm.

Prāy. 49a: yasyā 'gnim anuddhrtam sūryo 'bhiniolocet(!) yo brāhmaṇo bahuvit sa uddharet(!) yasya yajamānasyā 'gnim anuddhrtam gārhapatyād aviyojitam ity arthah | . . . rtvig-vyafirikto 'pi yo bahuvit sa uddhared iti . . . anyeno 'ddhrtam apy anuddhrtam iti hiranyam baddhvā darbheṇā 'grato hareta paścād agnihotreṇā 'nviyāt(!) | hiranyam baddhvā darbheṇo 'ddhrtir iti vyākhyātam | yatra yatra hiranyam baddh[v]eti tatra tatro 'ddharanam iti tene 'hai 'ke agniṃ tam baddhvā(?) 'grato hared iti agner uddharanam prakṛtam tasyā 'grato nayed ity arthah | paścād agnihotreṇā 'nviyād anugacched ity arthah . . . tatra bahuvit kecid ācakṣate | caturdaśa-
bhīr vidyāsthānair adhitair vijñātais ca bhavaṃti | Bl. 51a: iyāms tu viśeṣaḥ | caturgrhitam ājyam agrato haret caturgrhitena hiranyam bādhyate(!) tatbā kecid iti purastāt pratyaṇmukha ājyam juhuyāt | cf. Āśv. Prāy. 5b: athā "havanīye 'praṇīte yadi sūryā 'stamānam(!) tadā bahuvidam brāhmaṇam ānīya teno 'ddharanādini . . . nāṃtam kārayet | agnipraṇayana-
kāle hiranyam darbhair baddhvā 'nyah purastān nayet | tataḥ paścād bahuvid agniṃ praṇayet | tataḥ sāyam-kālā 'tipatti-prāyaścittam vāruṇi-
'ṣṭy-antam sarvaṃ kāryam ity eke | kuśeṣū 'pasādanā-'di-vāruṇi-'ṣṭy-amtam ity apare | athā "havanīye 'praṇīte yadi sūryodayas tadā saṃskṛtam ca-
turgrhitam ājyam ekah purastān nayet | tataḥ paścād dhiranyavad raja-
tam eko nayet | tataḥ paścād bahuvid 'agniṃ praṇayet | tata āyatane 'gnim nidhāya purastāt pratyaṇmukha upaviśya jānav ājya (L: jānu ājya)
uṣāḥ ketunā svāhe 'ti [Ā. S. 9. 7. 10] hutvā prātaḥkālā 'tipatti-prātar-vrāta-
bhṛtīṣṭy-amtam āhavanīyā-'nugamavarjam kuryāt | kuśe[śū] 'pasādanādi-
prātar-vrātabhṛtīṣṭy-amtam kuryād ity eke |

⁷⁷⁹ Āp. 9. 7. 1.

prathamam jājñe⁷⁸⁰ agnir ābhyo yonibhyo adhi jātavedāḥ | sa
gāyatrīyā triṣṭubhā jagatyā 'nuṣṭubhā devo devebhyo havyaṃ
vahatu prajānann⁷⁸¹ iti paścād gārhapatya-lakṣaṇasyā 'rañi
nidhāya mathitve 'še rāyayai ramasve 'ty ādadhyāt | iṣe rāyayai
ramasva⁷⁸² sahasa dyumna ūrje 'patyāya | samrāḍ asi sva-
rāḍ⁷⁸³ asi sārāsavatau tvo 'tsau prāvātām iti | yaḥ kaś cā
'gninām anugachen⁷⁸⁴ nirmanthyaś⁷⁸⁵ ced⁷⁸⁵ dakṣiṇāgnim |

⁷⁸⁰ D yajñe ⁷⁸¹ Kauś. S. 133. 6; die Mss. fügen hinter 'nuṣṭubhā ein:
brhatyā pamktyā guptaḥ (D uṣṇiḥ) punar. ⁷⁸² Ap. Śr. 9. 9. 1, wo aber
die Vorbedingung für die Zitierung dieser Sprüche eine andere ist; vgl.
V. S. 13. 35. ⁷⁸³ fehlt bei A. ⁷⁸⁴ Für das Erlöschen aller Opfer-
feuer schreiben Āśv. Prāy. 6 a vor: sarvavahninām nāse sūryā-'stamayo-
'dayāt (!) prāḡ bhasmanā 'rañi samsprīya maṁtreṇa mathitvā prañīya
pūrvoktā tapasvatīṣṭir jyotiṣmatīṣṭis ca kartavyā | idam iṣṭidvayaṃ ho-
mam kṛtvā teṣv evā 'gniṣu kartavyaṃ | athavā sūryā-'stamayo-'dayāt |
prāñ maṁthanopakramam kṛtvā pratinidhim laukikāgni-pramukham gā-
rhapatyā-'yatane pratiṣṭhāpya vihrīya homam kṛtvā 'gnin utarjya mathi-
tvā tapasvatīṣṭir jyotiṣmatīṣṭis ca kartavyā pūrnāhuti vā | sarveṣāṃ nāse
sūryā-'stamayo-'dayāt prāñ maṁthanopakramā-'bhāve 'gnyādheyam pu-
narādheyam vā kartavyaṃ | . . . sūryā-'stamayo-'dayā-'namtaram sarvā-
nugatau pūrvavan mathitvā 'gnihotraṃ hutvā tapasvatīṣṭir [r] jyotiṣmati-
ṣṭis ca pūrnāhuti vā | vgl. Āśv. Prāy. 10 b: evam sarva-nāse āyatana-tri-
taya-niṣṭha-bhasmanā 'rañi ayam ta (RV. 3. 29. 10) iti maṁtreṇa sam-
sprīya pūrvavan mathitvā 'gnidvayaṃ vihrīya pūrvavat prāyaścittam
tamtreṇa kṛtvā paścād dakṣiṇāgnim vihrīya prāyaścittam kuryāt | tasyo
'bhaya-sāpekṣatvāt | tata sarvatrā 'nvādhāno-'pasthānāni | sarvanāse bha-
smanā 'rañi samsparśā-'bhāve ca yadi sūryā-'stamayo-'dayau bhavataḥ tadā
'gnivichittih | anvāhitānām aśrāṇām yadā kadācin nāso 'pi etad eva
prāyaścittam | tatrā 'nvādhānādi nā 'sti | pakṣāmtaram uktvā 'ha bhaga-
vān baudhāyanah | manasvatim ced āhavanīye juhuyāt sai 'śā 'jaśrāṇām
anvāhitānām savana-gatānām cā 'goṇām udvātānām prāyaścittir etad eva
homakāle 'nvādhāna-varjam | etayaivā 'vṛtai 'kasmin udvāte dvayor ve
'ti | vikṛtiṣu anvāhita-nāse etad eva prāyaścittam | vgl. Agn. Prāy. 13 a:
uddharāno-'ttaram udayāstamayāt prāk sarvam (!) yugapad anugaccheyus
tadā gārhapatyasya pūrvavan maṁthanā-'dy-utpattim kṛtvā 'havanīyam
prañīya tapasvatī[m] pūrnāhutim kṛtvā 'gnim parityajya tato hiraṇyam
puraakṛtye 'ty ādi vāruṇāya svāte 'ty aṁta[m] kṛtvā tato dakṣiṇāgner
utpattih | tataḥ karmaṣeṣam samāpayet | udayā-'stamayā-'namtaram iyaṃ
evo 'tpattih | udayāstamaye yugapad-anugamane sarvā-'nugatis tatra tu
punarādhānam eva | karmaṇas tretā-'gni-sādhyatvād āhavanīya-homa-kale
trayāṇām agnīnām samyak samimḍhanam kṛtvā homaḥ (!) kuryāt | yasya
kasya cit karmaṇo 'rthāya vihr̥teṣv agniṣu yat kimcid agnisādhyā[m]
naimittikam utpādyaṭe tasya naimittika-sahitasya ta evā 'gnyo bhavyuh |
na punaḥ-punar vihartavyaḥ | sarvāṇs ced anugatān ādityo 'bhūdyiḍvā vā
'bhyastam iyād vā 'gny ādheyam punar-ādheyam vā yadi sarveṣv agniṣv
anugateṣv ādityo 'stam udayam vā gacheta tadā 'gnyādheyam punar-

ahute⁷⁸⁶ cet⁷⁸⁷ sāyam pūrvo 'nugached agnihotram adhiśrityo
'nniyā 'gninā pūrveṇo⁷⁸⁸ 'ddhṛtyā⁷⁸⁸ 'gnihotreṇā 'nudraved⁷⁸⁹ |
adattapūrva-dhanam⁷⁹⁰ dadyāc | chvas tapasvatim nirvaped |
āyāhi tapasā janīṣv⁷⁹¹ ā 'gne⁷⁹² pāvako arcīṣā | upe 'mām suṣtutim
mama | ā no yāhi tapasā janēsv āgne⁷⁹³ pāvaka didyat | havyā
deveṣu no dadhad iti havimṣi dadyāt | sāyam ahutam atī 'tara-
sminn⁷⁹⁴ etad eva prāyaścittam anyatrā 'pi śrutya⁷⁹⁵ ced |
ahute cet prātaḥ pūrvo⁷⁹⁶ 'nugacched avadhāṣeṣum⁷⁹⁷ aśni-
yāt | teṣv alabhyamāneṣu bhasmanā 'raṇim samsprīya ma-
thitvā 'vadadhyād⁷⁹⁸ | agnaye jyotiṣmata iṣṭim nirvaped | ahute

ādheyam vā prāyaścittam bhavet | Mit dem Fall, das irgendein Opfer-
feuer erlischt, beschäftigen sich Agn. Prāy. 18a: anugate tu mamthanādi-
tapasvati-ṣṭy-antam tatra prāyaścittam | tatra tu yāvajanma tā(n)van ma-
thit[v]ā yadi laukikāgni-sthāpane anavakāśas tadā yāvad-utpattis tāvan
ma[n]thanam eva tata āyatane nidbāyā 'nuddharāṇa-prāyaścitta-pūrvaka-
homaḥ kartavya[ś] ca | tato 'nuddharāṇa-prāyaścittena saba yadi kālo
'tipannas tadā manasvatihomaś ca kāryaḥ | ⁷⁸⁵ AD nirmathyaś ce
B nirmamthyaś ca C nirmamthyaś ce

⁷⁸⁶ B ahute; cf. Āp. 9. 9. 6.

⁷⁸⁷ A ce

⁷⁸⁸ A 'nodvṛtyā

⁷⁸⁹ Brahm. Prāy. 51 b folg.: yasyā 'hute 'gnihotre pūrvo 'gnir anugachet |
svapradhāne 'gnihotreṇa prāsaṅgike 'gninā ca sahā 'gnihotreṇa co [d]dra-
vet | atrā 'nugached iti svayam anugataya (?) tad (?) bhavati nānugameti
yathānugamayya pūrvam iti āhuta iti prāk pūrvasyā 'hute ita eva pra-
thamam jāñña (MŚ. 3. 3. 1) uddhṛtam abhimamtrayate pradhānatvād anya-
sya cā 'nādeśād adhvaryūr abhimamtranādini karoti | iṣe rāye ramasve
ty (MŚ. ibid.) ādhāsyamāne uddhṛtam ādhāsyamānam cā 'gnim abhimam-
trayate samrād asity (ibid.) ādadhāti | amṛtāhutim ity asyā 'dhānamam-
trasyā 'yam apacādadyāmbādhakam | sārāsvatan tvā (ibid.) ity āhitam
avasthāpitam agnim abhimamtrayata iti vyavahitam apy anuvarttate
[']hute [']agnaye jyotiṣmate 'ṣṭākapālam nirvaped vāruṇam yavamayaṁ
caruṁ hutasyā mātṛe upavasatho na syāt idam sāyam agnihotre vā
viśeṣā-'bhidhānāt ubhayaṁ tu bhavati | ⁷⁹⁰ B '-pūrve-' ⁷⁹¹ M. S. 4.

10. 2. Āp. 9. 9. 3; vgl. auch Āśv. 3. 12. 27.

⁷⁹² A agne

⁷⁹³ Die

Worte von arcīṣā bis āgne fehlen bei C; AD lesen: agne.

⁷⁹⁴ A

ahutemititi itarāściṣmion

⁷⁹⁵ BCD sutya

⁷⁹⁶ A

aparvā

⁷⁹⁷ A läßt diese und die zwischenliegenden Worte aus;
vgl. Āp. 9. 9. 7; Brahm. Prāy. 68 b: yasyā 'hute 'gnihotre [']paro 'gnir
anugached iti . . . AP. 37. 10. 1: apraṇito 'huto 'gnir upaśāmyati; vgl.
ibid. 37. 13. 1: praṇito 'gnir upaśāmyati . . .

⁷⁹⁸ Brahm.

Prāy. 52 a folg.: yasyā 'hute 'gnihotra uddharāṇād ārabhya prāk
pūrvasyā 'huteḥ svapradhāna ity uktaṁ | tatrā 'bhimarśanāmtam kṛtvo
'ddharet | . . . agnim adhvaryūr grhṇīyād agnihotradravyaṁ soma
śarmā grhṇīyāt sahanayanam somaśarmā udyā chattram kṛtvo 'pāste
adhvaryuḥ | paristarāṇāmtam kṛtvo 'pasādyam juhuyāt tam sadya jyoti-
ṣmatī bhūyo bhūyaḥ praṇīte 'nugame sakṛd eve 'ṣṭiḥ bahuvidā praṇi-
yamāne 'nugate sa eka (?) bhūyaḥ praṇayed abhimamtranādini ca kuryat (!)

cet prātar aparo⁷⁹⁹ vā 'nugacched⁷⁹⁷ anugamayitvā pūrvam mathitvā 'param uddhṛtya juhuyāt | tvaramāṇaḥ pūrvam agnim anvasasāya tataḥ paścāt prāñcam uddhṛtya juhuyāt⁸⁰⁰ || 1 || uparuddhe cen mathyamāno na jāyeta⁸⁰¹ yatra dipyamānam

ā paristarāṇād āyur mecbeti sādite 'nugate agne(?) eva dakṣinato 'gni-hotradravyasya prayogaḥ (!) yadi hutāyām samidhā (?) 'nugachet (!) bhūyo 'nugata abhimamtraṇādayo mamtrā āvartante sakṛd eva samid bhūyo bhūyo 'nugata ekaṭra bhasmany avasthāpīte 'gner darśane tatrasamdehān na jyotiṣmatī (!) agnimatī (!) āditaś ce 'yam eva sthāpīte bhūyo bhūyaḥ prañīte prathamasyā 'gner darśane 'bhyuddhṛtadharaṇalakṣaṇānāgnimatī jyotiṣmatī bhavati gataśriya uddharaṇābhāvād ita eve 'ty abhimamtraṇam bhavati iṣe rāya iti ca mamtratrāyaṁ bhavati | yasyā 'hute 'gnihotre pūrvo 'gnir anugachet tamo vā etasya yajñam yuvata iti brāhmaṇam

⁷⁹⁹ D ayaste cf. Kauś. S. 7. 3. 4: abhyuddhṛto [']huto 'gnir pramādād upasāmyati mathite vyāhṛtir juhuyāt . . . ⁸⁰⁰ Āp. 9. 9. 8; vgl. zu diesem Abschnitt Brahm. Prāy. 46 b folg.: yadi pūrvasyām hutāyām skandeta yatra ve 'ty arthaḥ | ity anena mamtreṇa samidham ādhāyo 'ttarām yathāvidhiṁ juhuyāt (!) vyākhyātaṁ punar āgni-hotra-vidhānam | yadi pūrvasyām hutāyām āhavanīyo 'nugached agnir dārau dārāv agnir [M. Ś. 3. 2. 9] iti hiraṇyaṁ nidhāyo 'ttarām yathāvidhiṁ juhuyāt (!) hiraṇyaṁ nidhāye 'ty agnisampādanārthaṁ hiraṇyaṁ nidhāya juhoty agnimaty eva juhoti 'ti darśanāt | uktam punaragnihotraṁ yatra pūrvasyām hutāyām skanded āhavanīyā-'nugamaś co 'bhayaṁ bhavati tatā 'gnisampādanāya pūrvam hiraṇyaṁ ādhāya samidham ādadhya; vgl. ferner ibid. 53 a: yasyā 'hute 'gnihotre 'paro 'gnir anugached ahuta iti prāk pūrvasyā 'huteḥ (!) agnihotra iti . . . anugamayya pūrvasmīn mathitvā praṇayed anugamayya pūrvam aparasmān mathitve 'ti yena nyāyena mamthanam samāropya mathitvā praṇayed iti viśeṣa uktāḥ siddham agnihotraṁ śvo bhūte 'gnaye tapasvate janadvate pāvakaṭve 'ṣṭākapālam nirvapet śvo bhūta iti yena prakāreṇa śvo bhūto nirvāpaḥ svastha evam arthaṁ kṛtvā 'nyedyur nirvāpaḥ | yadi tvareta eva prāñcam uddhṛtya dakṣiṇāgnim anvāniya sāyamprātar juhuyāt . . . Bl. 54 b: yasyā 'hute 'gnihotre 'paro 'gnir anugachet svapradhāne uddharaṇād ārabhya prāk pūrvasyā 'huter gārhapatyānugame anugamayya pūrvam gārhapatyam samāropya nirmathya praṇayanād ārabhya 'gnihotraṁ siddham | upavasatham kṛtvā 'gnaye tapasvate iṣṭi uddhṛtamātra āhavanīye gārhapatyānugame pātryam eva 'nugamayet (!) anugamite yady aparo drśyate tapasvati jyotiṣmatī (!) uktam anugate jyotiṣmatī uktam anugate jyotiṣmatī nā 'nugamita iti . . . ⁸⁰¹ cf. Āśv. Prāy. 7 a: atha samārūdhṣu mathyamāno na jāye[ta] tadā laukikāgni-brāhmaṇapāṇy-ajakarṇa-darbhastambā-'psu kṣāṭheṣu prthivyām hutvā 'namtarām eva mamthanam kuryāt | prthivyām pūrvasamid api na bhavati | homaḥ kāryaḥ | kṣāṭhe parisamimhanādayo lupyamte | brāhmaṇa-pāṇy-ādau tistras tistras samidho na bhavāṁti | tadānīm yajamānasya yāvajjivam samvatsaram vā vratam brāhmaṇapāṇi-home brāhmaṇāya vasati-dānam | ajakarṇa-home aja-māṁsam nā 'śnīyāt | darbha-stamba-home darbhāsane no 'paviśet | apsu home viveko na kāryaḥ | cf. Agn. Prāy. 18 a: agnihotrāya

parāpaśyet tata āhrtiā 'gnihotram juhuyād⁸⁰² | yadi tam na vinded brāhmaṇasya dakṣiṇe pāṇau juhuyāt | tato brāhmaṇam na paricakṣita | yadi tam na vinded ajāyā dakṣiṇe karṇe juhuyāt | tato 'jām nā 'śniyād | yadi tāṃ⁸⁰³ na vinded darbha-stambeṣu⁸⁰⁴ juhuyāt | tato darbheṣu nā 'sita | yadi tān⁸⁰⁵ na vinded apsu juhuyāt | tato 'dbhiḥ pāḍau na prakṣālayita⁸⁰⁶ | yadi tān na vinded dhiranye juhuyāt | tato hiranyam na bibhṛyād | āpadi mathitvā vihrtyā⁸⁰⁷ 'gnihotram juhuyād | agnihotre ced anabhyuddhrte haviṣi vā nirupte śakuniḥ śyenah śvā vā 'ntareṇa vyaveyād⁸⁰⁸ idam viṣṇur⁸⁰⁹ iti | idam viṣṇur vicakrame tredhā nidadhe padam | samūḍham asya pāmsure | pra tad viṣṇur⁸¹⁰ | iti bhasmanā padam upavaped⁸¹¹ | ano⁸¹² rathā 'sya⁸¹³ puruṣo⁸¹⁴ [vā] vyaveyād⁸¹⁵ yad agne pūrvam nihitam⁸¹⁶ padam hi te sūryasya raśmīn anvātātāna | tatra rayiṣṭhām anusambharai 'tām sam naḥ srja sumatyā vājavatyē⁸¹⁷ 'ty ādadhya⁸¹⁸ || 2 || anvāhitāgniś cet⁸¹⁹ prayāyāt⁸¹⁹ tubhyam tā

kāle 'gnāv ajāyamāne 'py anyam āniya juhuyuh | agnihomārtham prañayana-kāle samārūḍho 'gnir mathyamāno na jāyeta anyam laukikam agnim āniya prāṇiḥ tatraiva homa[h] karttavyah | etad anugate na bhavati | cf. Āśv. 3. 14. 14 ff.; K. Ś. 25. 4. 1 folg. ⁸⁰² Āp. 9. 3. 3 ff.
⁸⁰³ Es handelt sich aber offenbar um das männliche Wesen; s. K. Ś. 25. 4. 5; — D tan ⁸⁰⁴ K. Ś. 25. 4. 6: kuśa-stambe ⁸⁰⁵ D tam
⁸⁰⁶ Das Gleiche lehrt Āp. 9. 3. 14. Nach K. Ś. 25. 4. 9 soll das Wasser in den zugehörigen Gefäßen an die Feuerstätten gestellt werden. Denn „vor dem Wasser darf man nicht Ekel empfinden, so lehrt der Veda“. ⁸⁰⁷ AB vihatyā. — Die obige Aufzählung der Substitutionsopfer lehrt eindringlich den Glauben an die absolute Notwendigkeit des Vollzuges des Agnihotra. ⁸⁰⁸ cf. Āp. 9. 6. 11; vgl. auch Āp. 9. 10. 15, 11. 24; Āśv. 3. 10. 10. ⁸⁰⁹ AV. 7. 26. 4. ⁸¹⁰ AV. 7. 26. 2. ⁸¹¹ Āśv. 3. 10. 14. ⁸¹² ABD ato ⁸¹³ D rathāśva ⁸¹⁴ ABCD 'śa ⁸¹⁵ A vyavāped; Bvyavāye C vyavāyo; vgl. Āp. 9. 10. 17; l. ano-rathā-śva-puruṣa-vyavāye? ⁸¹⁶ So die Mss. mit M. Ś. 3. 4. 10. ⁸¹⁷ T. B. 1. 4. 4. 10. Āp. Ś. 9. 10. 17; Āśv. 3. 10. 16. ⁸¹⁸ Brahm. Prāy. 70 a: yasyā 'dhisrite 'gnihotre haviṣi vā nirupte some vā pratatte 'no ratho 'śvah puruṣa śvā kṛṣṇah śakunir anyad vā sahtvam amtarā viyāyā[t] trayastrimśat tamtava (MŚ. 3. 4. 9) ity āhavanīye hutvā gām anva[ve]tyā "vartayet . . . Bl. 70 b: yady ano vā ratho vā 'ntarā viyāyād iti katham punar atha śakataṃ vā vinā vābair amtarā gachet . . . ; daß unter dem śakuni der Ath. Prāy. der kṛṣṇaśakuni, also etwa der Rabe, zu verstehen sei, lehrt auch der Komm. zu dieser Stelle, der den Text erweiternd interpretiert: puruṣagrahaṇa[m] dvipadāprasidhy-arthaṃ . . . śva-grahaṇa[m] siṃha-śrgāla-śvāpada-prasidhy-arthaṃ kṛṣṇaśakuni[h] kākah (!) tasya grahaṇam . . . ano-rathābhi pratyekam abhimamtraṇam trayastrimśat tamtava iti; Bl.

āṅgirasastama⁸²⁰ viśvāḥ suksitayaḥ prthag agne kāmāya
yemire iti hutvā prayāyād⁸²¹ | anvāhitaś ced anugached anv
agnir⁸²² ity anyam prañiyā 'gnyanvādhāna⁸²³ -vrato-pāyanā-
bhyām manaso 'pasthāya bhūr iti vyāharet⁸²⁴ | pāthikṛti⁸²⁵
syāt⁸²⁶ patho 'ntikād darbhān āhared | anadvān dakṣiṇā | sa-

71 a folg.: idam viṣṇur vicakrama iti padaṃ khyāpayaty āpo 'nvatiṣcet
[l. 'siñcet?]{ padaṃ yopayitve 'ti padanyāsenā 'ntarāgamanam prāyaś-
cittam iti darśayati; vgl. oben 2. 2 und Text von 1. 3; s. auch Agn.
Prāy. 3 b: āvayavāye tv ayam apy aparo viśeṣaḥ | idam viṣṇur . . .
pāmsure [cf. unten 5. 2] iti mamtreṇa śuno yāni padāni tāni bhasmanā
pūrayet | pratipadam mamtrā-"vṛttih | tataḥ (!) āhavanīyam punaḥ prapayed
uddhriyamānam iti | tata upatiṣṭheta tad (?) yad agne pūrvaṃ . . . vājavatyā
(s. Text) tvam agne . . . aśi 'ti (cf. oben 2. 1, 3, 8) ca . . . etābhyām
tato 'gnaye pathikṛte svāhe 'ti pūrṇabūtiḥ | iṣṭipakṣe varttamānam karma
samāpya tasminn evā 'gnau iṣṭih kartavye [ti] prati darvi-homeṣv eṣa
vidhiḥ | ⁸¹⁹ A ce mriyāyāt B cet prāyāyāt C cet prathayāt D cet
prāpunyāt ⁸²⁰ RV. 8. 43. 18. ⁸²¹ Agn. Prāy. 1 b: anvāhitaṅgneḥ
prayāno-papattau prthag agnir nayeyuḥ | . . . tubhyam tā āṅgirasatame
'ti (!) (RV. 8. 43. 18) vā "jyā-"hutim hutvā samāropayet | tubhyam . . .
"re | ity ājyā-"hutim hutvā samāropayed vā | ayam te yonir rtiya ity
araṇī gārhapatyē pratitapet | . . . ayam te . . . girāḥ (RV. 3. 20. 10) iti
nā 'gny-āmtare | pāṇi vā | yā te agne yajñiyā tanus taye 'hy ārohā "tmā-
nam achā vasuṇi kṛṇvann aṛyā . . . rūṇi yajño bhūtvā yajñam āsīda iti
(gemeint ist etwa TB. 2. 5. 8. 8) pāṇi pratitapet | dvayor api samāropanam
yajamānaḥ kuryāt | varṇa-svarā-"di samyag uccārya samāropanam kartta-
vyam | cf. Āśv. Prāy. 11 b: iṣṭi-madhye prayāna-prāptau gārhapatyē
ājyam saṃskṛtya jānav ācyā "havanīye sruveṇa juhōti | tubhyam tām
āṅgirasastama . . . yemire svāhā | agnaya idam | araṇī gārhapatyē yajamā-
naḥ pratitapet | ayam te . . . rayim | tūṣṇim jtarayohi pratitapet | tata
sthalā-"mtaram gatvā vihāram kalpayitvā uddhanyamāna (gemeint: "manam
Āp. 5. 4. 1) ity uddhṛtya śam no devir (RV. 10. 9. 4) ity avokṣya
araṇī pratyavarob[y]a śam yor (RV. 10. 9. 4) iti mamtreṇa mam-
thayet | svayam vā mamthet | pratiyatnam mamtrāvṛttih | jātam agnim
gārhapatyē ādhāya tata ubhayatrā 'pi vihrtyā 'raṇigata-prāyaścittam
karoti | tac caivam | gārhapatyē smārtavad ājyam saṃskṛtya sruk-sruvam
niṣṭapya sruci caturgrhitam grhitvā juhōti mano jayohi (VS. 2. 13) iti |
tata sāmṅatā-siddhy-artham sruvā-"hutim viṣṇu-smaranam ca kṛtve 'ṣṭi-
śeṣam samāpayet | ⁸²² AV. 7. 82. 4; 18. 1. 27. ⁸²³ A "gnyam-
nādhāna B "gnyavādhāna C gnyamvādhāna; cf. dazu etwa Brahm.
Prāy. 28 b: agner api nāśe yathāpūrvam eva saṃskaranam. ⁸²⁴ Brahm.
Prāy. 15 b: vrapetasya ced āhavanīyo 'nugacchet prapñite manasā vratam
upetya bhūr ity upatiṣṭheta ⁸²⁵ BC pāthikṛtvām; cf. Brahm. Prāy.
3 a: kālātipattau pāthikṛti kartavye 'ti śrutyarthaḥ ⁸²⁶ Āśv. Prāy. 2 a:
yadi . . . āhavanīyaḥ śamyā-pa[r]śād apy atiyāt | yadi vā (!) amāvāsyām
paurṇamāsim vā 'tiyāt | yadi vā 'nyasyā 'gniṣu svayam yajet | yadi vā (!)
asyā 'gniṣv anyo yajeta | yadi vā 'syā 'nyo gñir agnir vyaveyāt | tadā

rvatra⁸²⁷ pāthikṛtyām⁸²⁸ anaḍvān | agnīnām cet kaścid upa-
vaks(ay)et⁸²⁹ sa śam[yā]yā[h]⁸³⁰ prāg vāsam⁸³¹ pāthikṛti⁸³²
syāc | cham[yā]yāh⁸³³ parā(k) parās(y)āc ced idam ta ekam⁸³⁴
iti tānt⁸³⁵ sambhareṭ⁸³⁶ para⁸³⁷ ū ta⁸³⁷ ekam iti dvitīyam dviti-
yena⁸³⁸ | tṛtīyam tṛtīyena jyotiṣe 'ti⁸³⁹ | tasmād⁸⁴⁰ avakhyā-
yās⁸⁴¹ tatra nirvaped | adhi ced anuprāyāya⁸⁴² mathitvā
tatrai 'kān vaset⁸⁴³ kālā-'tipāte⁸⁴⁴ ca darśapūrṇamāsayor |

bhinna-kālīnam prati nimittam pāthikṛti kār्या | abhinna-kālīnā-'neka-
nimitta-sambhave sakṛt pāthikṛti kār्या | aśākāpālāh | vetthā hi (RV.
6. 16. 3) . . . om ye agniṃ pathikṛtam ā devānām . . . (RV. 10. 2. 3)
anaḍvān dākṣiṇā | ⁸²⁷ A sa sarvatra ⁸²⁸ BCD 'kṛtvām
⁸²⁹ bei A unklar ⁸³⁰ bei A unklar ⁸³¹ A vātam l: parā-
sāt? ⁸³² B schiebt ein [*ti] syām anaddhān agnīnām cet kaścid
upavaksayet saśamyā prāg vāsam pāthikṛti ⁸³³ B chamyā
C chamyā ⁸³⁴ AV 18. 3. 7. ⁸³⁵ A tān B tān ⁸³⁶ cf.
Agn. Prāy. 2b: yady utpādāni prayatno niḥphala[h] syāt (cf. oben 5. 2)
tadā-tadā punar-ārambhā-'vasare maṃtra āvarttayitavyah | evam punaḥ-
punaḥ āvarttayet | āhavanīyam avadīpyamānam arvāva (l: arvāk) śamyā-
parāsād idam ta ekam para ū ta ekam iti samvapeṭ | Comm.: āhavanī-
yasyai 'kadeśāh samasto vā yady āyatanād bahir gachet [ta]dā 'śamyā-
parāsāt tadā idam ta ekam para ū ta ekam tṛtīyena jyotiṣā samvīśasva |
samvīśane tanvāś cārur edhi priyo devānām parame janitre (RV. 10. 56. 1) |
iti tam ādāya 'yatane prakṣipya tato vyābṛtihomah |. In unserem Texte
werden wir dem entsprechend zu lesen haben: sa [agniḥ] śamyā-parāg-
āsād (besser: śamyāyāh parāg āsād) [yadi syāt] pāthikṛti syāc | chamyā-
prāg-āsāc (besser: chamyāyāh prāg āsāc) ced [agniḥ syāt] | idam te . . .
Āp. Ś. 9. 1. 17 erwähnt den gleichen Fall; vgl. Āsv. Prāy. 2a: āhavanī-
yasyai 'kadeśāh samasto vā yady āyatanād bahir arvāk śam[y]āparāsyat
patatī tadā idam te . . . ekam maṃtreṇa punaḥ svāyatane kṣipet | samasta-
vyābṛti-homah kār्या ity eke | na visphulingam vā 'trā 'syaitat prāya-
ścittam | gārbapatya-dakṣiṇāgnyoh ava-svāyatanād bahiḥ-patane tūṣṇim
prakṣipya vyābṛti-homah kār्या | cf. Āsv. Prāy. 15b: gārbapatya-da-
kṣiṇāgnyor āyatanād bahiḥ-pāte tūṣṇim prakṣipya brahmā vyābṛtibhir
juhuyāt |; ibid. 16b: prak prayājebhya iti srug-ādāpanād arvāk sarvaṃ
grhyata iti vṛtikṛto-ktam (cf. oben 4. 1) | etat-kālā-'tiriktā-'ngāra-ska-
māne idam ta ekam parame janitre iti maṃtreṇa svāyatane
punaḥ kṣipet | tataḥ sarva-prāyaścittam na visphulinga-mātrasyai 'tat
prāyaścittam | etad āhavanīyasyā 'rvāk śamyā-parāsāt patane | yadi śamyā-
parāsād apy atiyāt tadā pāthikṛti | aśaktau pūrṇāhutiḥ | agnaye pathikṛte
svāhe 'ti | ⁸³⁷ ABCD paratra ⁸³⁸ B dvitīyamṣṭa
A fehlt ⁸³⁹ A 'ti tṛtīyam ⁸⁴⁰ A yasmād ⁸⁴¹ l. etwa
avakṣāyane? A acakṣāyās D avakṣāyās ⁸⁴² A anuprāyā B anu-
prāya ⁸⁴³ l: vāsayet ⁸⁴⁴ D 'pāti B '-tipāttve; vom
Verstreichenlassen der zum Opfer festgesetzten Zeit scheint auch AP
37. 12. 1 zu reden.

vidhy-ardha-samāpte ced aparādham vidyāt (samāpte cet s)trīn
 haviṣyād⁸⁴⁵ | agnaye vaiśvānarāya dvādaśa-kapālam puroḍāśam
 nirvaped⁸⁴⁶ | yasya havir niruptam purastāc candramā abhyu-
 diyāt tāms tredhā taṇḍulān vibhajed⁸⁴⁷ | ye madhyamās⁸⁴⁸
 tām⁸⁴⁸ agnaye dātre 'ṣṭākapālam puroḍāśam nirvaped | ye
 sthaviṣṭhās tām indrāya pradātre dadhani⁸⁴⁹ carum | ye kṣo-
 diṣṭhās tām viṣṇave śipiviṣṭāya | śrite⁸⁵⁰ prāg ukte⁸⁵¹ taṇḍulā-
 'bhāvād ardham vā vidyāt || 3 || agnaye vitaye⁸⁵² 'ṣṭākapālam
 puroḍāśam nirvaped⁸⁵³ yasyā 'gnayo mithaḥ samsrjyerann | ag-
 naye vivicaye 'ṣṭākapālam puroḍāśam nirvaped yasyā 'gnayo⁸⁵⁴
 grāmyeṇā 'gninā samsrjyerann | agnaye śucaye⁸⁵⁵ 'ṣṭākapālam
 puroḍāśam nirvaped yasyā 'gnayah śāvenā 'gninā samsrjye-
 rann | agnaye 'nnādāyā⁸⁵⁶ 'nnapataye 'ṣṭākapālam puroḍāśam
 nirvaped yasyā 'gnayo dāvenā 'gninā samsrjyerann | agnaye
 jyotiṣmate 'ṣṭākapālam puroḍāśam nirvaped yasyā 'gnayo di-
 vyenā 'gninā samsrjyerann | agnaye 'gnimate⁸⁵⁷ 'ṣṭākapālam
 puroḍāśam nirvaped yasyā 'gnayo⁸⁵⁸ 'bhiplaverann | agnaye

⁸⁴⁵ BCD havi syād; cf. Brahm. Prāy. 37 b: kālātipattau pāthikṛty anāgate ca (!) atra nityaviśeṣam etad [d]raṣṭavyam; dazu ausführlicher, korrupt überlieferter Comm.; l. oben im Text: cet trīn haviḥ syāt?

⁸⁴⁶ Diesem wohl nicht hierher gehörigen Satze fehlt der Vordersatz, der nach Āsv. Prāy. 8 a zu ergänzen sein dürfte: āhitāgneḥ śatrūṇām bhojane 'gnaye vaiśvānarāya pūrṇāhutīḥ | ⁸⁴⁷ vgl. oben 2. 2; 4. 1; Brahm. Prāy. 26 a behandelt den gleichen Fall und stellt die spezielle Möglichkeit auf: yadai 'ko muṣṭi[r] dvau vā prakṛtinām niruptau bhavataḥ (!) tadā candramaso 'bhyudaye vijñāte katham karitavyam

⁸⁴⁸ B 'mā syus tād ⁸⁴⁹ B dadhati ⁸⁵⁰ B śrute CD śṛte ⁸⁵¹ BC prākte?

⁸⁵² fehlt bei A; cf. Āsv. Prāy. 8 a: gārhapatyā- 'havanīyayoḥ samsarge 'gnaye vitaye pūrṇāhutīḥ | ⁸⁵³ Āp. 9. 3. 21; vgl. zu diesem Abschnitt die im Brāhmaṇa-Stil ausgeführte Reproduktion in 2. 7.

⁸⁵⁴ Āp. 9. 3. 18; K. Ś. 25. 4. 31—32; „yasyā 'gnayo“ d. h.: die zum Opfer nötigen Feuer; vgl. Āsv. Prāy. 8 a: gārha- patya-daḥśiṇāgni-mukhānām samsarge samāropya mathitvā 'gnaye vivicaye pūrṇāhutīḥ | ⁸⁵⁵ Āp. 9. 3. 22; cf. K. Ś. 25. 4. 29—30; danach kann in diesem Falle von einer Sühne Abstand genommen werden; cf. oben 2. 7; Āsv. Prāy. 8 a: agninā śavāgni-samsarge samāropya mathitvā 'gnaye śucaye pūrṇāhutīḥ | ⁸⁵⁶ Auch in diesem Falle ist nach K. Ś. 25. 4. 32 folg. eine Sühne nicht unbedingt notwendig. Das Sühneopfer soll vielmehr nur bei religiöser Überangetlichkeit stattfinden und dann dem Agni samvarga gelten. Eben dieser devatā soll es im ähnlichen Falle nach Ait. Brāhm. 7. 7 geweiht sein. ⁸⁵⁷ AD psumate; vgl. Āp. 9. 3. 22. K. Ś. 25. 4. 33. ⁸⁵⁸ bei B fehlen diese und die dazwischenliegenden Worte; vgl. Āp. 9. 10. 11.

'gnimate⁸⁵⁹ 'ṣṭākāpālām puroḍāśam nirvaped⁸⁵⁸ ya āhavanīyam anugatam abhyuddhared | agnaye kṣāmavate⁸⁶⁰ 'ṣṭākāpālām puroḍāśam nirvaped yasyā "hitāgner⁸⁶¹ agnigrhān⁸⁶² agnir dahed anagnir grhān vā | 'gnaye⁸⁶² vratapātaye 'ṣṭākāpālām puroḍāśam ni[r]vaped⁸⁶³ ya āhitāgnir ārtijam⁸⁶⁴ āsru⁸⁶⁴ kuryāt⁸⁶⁵ tataḥ⁸⁶⁵ pravased⁸⁶⁶ | agnaye vratabhr̥te 'ṣṭākāpālām puroḍāśam nirvaped⁸⁶⁷ parvani yo vrata-velāyām avra-

⁸⁵⁹ cf. aber Āśv. Prāy. 8a: sāgnāv āyatane 'gnim prañīya sthāpane 'gnaye agnimate pūrṇāhutīḥ | pūrvaprañitāgnim nihkāśya sthāpane prāyascittam nā 'sti | aranyoh samārūḍha-vahninām ucchiṣṭādy-upaghāte caturgrhītenā "havanīye manasvati-homaḥ | ātma-samārūḍhāgnir yadi bhojanādi kuryāt tadā 'raṇyor laukikāgnau vā 'varohya vihr̥tya pūrvoktam eva prāyascittam | punas tvā "ditye 'ti (Āp. 9. 10. 9) samimdhanaṁ vā | ⁸⁶⁰ K. Ś.

25. 4. 36 gehadāhe 'gnaye kṣāmavate puroḍāśaḥ ⁸⁶¹ A 'gnir ⁸⁶² Diese und die dazwischenliegenden Worte sind korrumpiert. Der Rekonstruktionsversuch schließt sich vorzugsweise an A an. A agni-grhādd agni hedata (na?) gnigrhān ca (va?) B agnigrāhām dahed anagnigrāhān vā 'gnaye C agnigrhān dahed anagnigrhān vā 'gnaye D agnigrhādaheddanagnigr̥he nvāgnaye; unter anagnir wäre dann etwa „Phosphoreszenz“ zu verstehen. ⁸⁶³ Brahm. Prāy. 66 b:

yasyā "hitāgner iti vyākhyātam brāhmaṇe 'gnaye kāmavate 'ṣṭākāpālām nirvapet | yasyā "hitāgneḥ sattognir grhān dahed agnir vāi 'tasya kṣāmo grhān abhyacyatam iti sa dahaty evā 'param iti kṣāmo grhān abhyacyati [ucaḥ samavāye samavaiti] dahanāya sa kṣāmaḥ sa[m]-bhūyā ('pā?) enam api dahati | . . . adāhuko 'syā 'param agnir grhān bhavati | cf. Āśv. Prāy. 8a, welches — offenbar ursprünglicher und vernünftiger — den *Vratapati* bei Verletzungen der religiösen Enthaltensamkeitvorschriften empfiehlt: anvādhānā- 'namtaram grāmāntaram na gacchet (cf. oben 4. 3) | madhu-māṁsā- "di oā 'śniyāt | na buddhi-pūrvam retāḥ skandayet | ityādi vrata-lope vratapātaye pūrṇāhutīḥ | — Zur Rekonstruktion des Textes sind Āśv. Prāy. 8a wichtig: grhadāhe 'gnaye kṣāmavate pūrṇāhutīḥ | . Zu obigem vgl. Āśv. Prāy. 12a: anvādhānā- 'namtaram buddhi-pūrvaka-retāḥ-pāte imam me varuṇa [V. S. 21. 1] tat tvā 'yāmi 'ty [VS. 21. 2] etābhyām sruvā- "hutī ājyabhāgā- 'namtaram jubuyāt | buddhi-pūrvakaretāḥ-pāte ārtiā 'śru-pāte madhu-māṁsā- "di-bhākṣaṇe vā vratapatiṣṭhīḥ | āśaktāv ājyabhāgā- 'namtaram sruvi dvādaśa-grhīṣam caturgrhīṣam vā grhītvā "havanīye juhuyāt | agnaye vratapātaye svāhe 'ti tato viṣṇusmarāṇam | ; vgl. Agn. Prāy. 14a: kṣāmāyā (erg.: 'gnaye) "gāra-dāhe śucaye saṁsarjane 'gninā | anyene 'ti sarvāgnibhiḥ | mithas ced- vivicaye | gārhapatyādayaḥ sarve dvau dvau vā parasparam yadi saṁsarjyeran tadā vivicaya iṣṭiḥ kāryā | grāmyeṇa saṁvargāya pacanāgniḥ | vaidyutenā 'psumate | vaiśvānarāya vimatānām anna-bhojane | ⁸⁶⁴ A āvirjam āsru BD ārtvijam āsru C tvijam āsru; verbessert nach Āp. 9. 4. 16; cf. K. Ś. 25. 4. 28, 11. 30. ⁸⁶⁵ A kuryāstat B kuryāts C kuryā ⁸⁶⁶ B prasaved; cf. Āp. 9. 4. 15. ⁸⁶⁷ ABCD

wiederholen hinter 'ped: ya āhitāgnir ārtvijam āsru kuryāt pravaset; C läßt āsru aus.

tyam⁸⁶⁸ cared agnaye tantumate⁸⁶⁹ 'ṣṭakapālam puroḍāsam nirvaped yasya samtataṃ⁸⁶⁹ agnihotram juhuyuh || 4 || atha samnīpatiteṣu prāyaścitteṣu vaivicim⁸⁷⁰ prathamam kuryāt | tato 'gnaye śucaye | vrātapatīm antataḥ kṣāmavatīm⁸⁷¹ parivarttayed⁸⁷² yasyā 'gniṣv⁸⁷³ anyam⁸⁷³ yājayed⁸⁷⁴ yo⁸⁷⁴ vā⁸⁷⁴ yajen⁸⁷⁴ | mārutam trayodaśa-kapālam puroḍāsam nirvaped yasya yamau⁸⁷⁵ putrau jāyeyātām gāvo vā | yamasūr dakṣiṇā dhenur bhāryā vā⁸⁷⁶ | pṛsadājyam cet skannam⁸⁷⁷ skannā dyaur⁸⁷⁸ ity abhimantrya | skannā dyauḥ skannā prthivi skannam viśvam

⁸⁶⁸ A. avratyāṃ caret tantumate dagnaye tantumate B. vratyāṃ caret tantumata agnaye tantumate C. wie A., jedoch agnaye; cf. Ait. Brāhm. 7. 8.

⁸⁶⁹ B. tatam C. tamtam; cf. Āp. 9. 4. 15.

⁸⁷⁰ Nach Brahm. Prāy. 65 a folg. wird aber die Vaivicim vollzogen, wenn die Opferfeuer sich mit einander vermengen oder wenn deren Asche sich vermischt; ebenso Ait. Brāhm. 7. 6. Nach K. Ś. 25. 4. 32 ist das Opfer für Agni vivici in gleichem Falle fakultativ.

⁸⁷¹ A. kṣāmavatā ⁸⁷² B. pativarttayed C. parivartayed ⁸⁷³ B. ṣv

anyam fehlt bei C; bei A. unklar. ⁸⁷⁴ A. yājaye vā yajen B. yājayed yo vā jayan C. yājaye yo vā jayen; cf. Brahm. Prāy. Bl. 62 a: yo

'nyāgniṣu yajeta yasya cānye 'gniṣu yajeran yasyāgnayaḥ samśrjyeran...; cf. K. Ś. 25. 8. 16. ⁸⁷⁵ Āp. 9. 14. 7, 17. 1; Āśv. 3. 13. 12, Ait. Brāhm. 7. 9.

⁸⁷⁶ cf. den sehr korrupten Passus Brahm. Prāy. 68 b; ferner Āśv. Prāy. 8 b: yasya bhāryā gaur vā yamau janayet tadā marudbhyaḥ pūrṇāhutīm | Agn. Prāy. 14 b: yasya bhāryā gaur vā yamau janayed iṣṭir marutaḥ | ⁸⁷⁷ Brahm. Prāy. 72 a folg.: yadi pṛsadājyam skandet (!) hiranyam antarddhāya bhūyo (!) bhyūniyo (!) 'śveno (!) 'paghrāpya mano jyotir varddhatām bhūtir ity etābhyām āhutīm juhuyāt | ... Bl. 72 b: yadi pṛsadājyam skandet iti pṛsakannam ājyo pṛsadājyam ājyam dadhimīram gṛtām śadgunaviṣiṣṭam pṛsadājyam ity abhidhiyate | ... hiranyam antarddhāya hiranyam tatrā 'vasthāpya yadi skanno bhūyo bhyūniyaḥ bhūya tatrai 'vā 'bhimukhyena nīyeti vacanāt | ... Bl. 73 a: aśvena gandho pādān kārayitvā mano jyotir varddhatām bhūtir ity etābhyām āhutir juhuyād ... trayastriṃśat tam-tava ity āhavyani hutvā ... Bl. 73 a folg.: tatrai 'vā 'ntarddhāya 'vasthāpya yat skannam hiranyam apāniya pṛsadājyam aśveno 'paghrāpya [a]śvam apāniya brahmā "huti juhoti ... Es ist von einigem Interesse, daß der Vers „trayastriṃśat tam-tavas“ als Zauber bei Zerreißen von verschiedenem Art angewendet wird, z. B. (Bl. 75 b folg.): yadi raśanām chidyād yadi dvidhā kuryāt paśuvikārāt paśor (?) eva trayastriṃśat tantava ity etayā gramthi[nā] samdhā[ya?] ... jyaitayai 'va juhuyāt (cf. AP. 37. 16. 1, 17. 1) ... patnī-raśanāyā[m] mekhalāyām vā dvidho kṛtāyām punaḥ sannahanam brahmacāriṇo mekhalāchede kṛtasya gopri 'tyādayas trayo mantrā bhavanti | ... Bl. 94 b: yadi soma skandē vyākhyātām pṛsadājyena soma skandet iti; cf. K. Ś. 25. 6. 6–7, 10; pṛsadājya-skandane caike catustriṃśad-dhomam ichanti.

idaṃ jagat skannādo⁸⁷⁹ viśve devāḥ prā skannā[t] prāyatām⁸⁸⁰
havir ity abhimantrye 'ha gāvaḥ⁸⁸¹ prajāyadhvam⁸⁸¹ ity
anyasya prṣadājyasya juhuyāt paśugavā⁸⁸² cet sruvair⁸⁸³ hut-
vā "srāvaṃ⁸⁸⁴ yāty⁸⁸⁵ avadānam⁸⁸⁶ akarme⁸⁸⁶ 'ty anyasyām
dr̥dhatarāyām śrapayeyur⁸⁸⁷ | [yady] avadānam na vimdet tadā
"jyasyā 'vadyed⁸⁸⁸ | upākṛtaś cet paśuḥ prapated⁸⁸⁹ vāyavyām
yavāgūṃ nirupyā 'nyam tad-rūpaṃ tad-varṇam iti samā-
nam || 5 || atha yasyā 'hargane⁸⁹⁰ [v]isamāpte yūpo virohet⁸⁹¹
pravṛhya yūpavirūdhāny avalopya tapo hy agne⁸⁹² amtarām
amitrām⁸⁹³ tapa śamsam araruṣaḥ parasya tapo vaso cikittāno
acittān vi te tiṣṭhantām ajarā ayāsaḥ | yo naḥ sanutyō abhi-
dāsad agne⁸⁹⁴ yo amtaro mitramaho vanuṣyāt⁸⁹⁵ | tam ajare-
bhir vṛṣabhis tava⁸⁹⁶ svais⁸⁹⁶ tapā⁸⁹⁷ tapiṣṭha tapasā tapas-
vān | yasmāt⁸⁹⁸ kṛṇoti ketum ā naktam cid dūra ā sate |
pāvako yad vanaspatin⁸⁹⁹ yasmān minoty ajaro (nabhi-
hita)⁹⁰⁰ iti dve | pañcabhir aparaṃ paryuṣṣya suparnā vā-
cam⁹⁰¹ iti virūdhāni hutvā punaḥsamāyāt tasmims tvāṣtram
ajam piṅgalam paśum bahurūpam ālabhetā | 'gninā tapo 'nva-
bhavad⁹⁰² | vācā brahma | mañinā⁹⁰³ rūpāni | 'ndreṇa devān |
vātena prāpānt⁹⁰⁴ | sūryeṇa dyām | candramasā nakṣatrāni |
yamena⁹⁰⁵ pitṛn | rājñā manuṣyān | upalena nādeyān | ajaga-
reṇa sarpān | vyāghreṇa "raṇyān paśūm | chyenena patatṛiṇo |
vṛṣṇā 'śvān | ṛṣabhena gā | bastenā 'jā | vṛṣṇinā 'vīr | vrihiṇā

⁸⁷⁹ Ap. Ś. 9. 17. 1. ⁸⁷⁹ A skannādyau ⁸⁸⁰ A prāyatā B prāyepṛatam
C prāyeyātām; gemeint vielleicht: prajāyatām ⁸⁸¹ A gāvogham
B yā vo yaṃ C yāvo ya D gāvo yaṃ; — gemeint: AV. 20. 127. 12;
RV. 1. 177. 4. Ap. Śr. 9. 17. 1. ⁸⁸² B 'gāvā; paśugavā ist
offenbar eine Interpolation, die das Subjekt des Satzes verdrängt hat.
⁸⁸³ A sruvair B bruvai C survai ⁸⁸⁴ A śravaṃ BC sruvaṃ
⁸⁸⁵ ABD yāti ⁸⁸⁶ A madāvāmakarme B mavadāmakarme
C mavādāmakarme ⁸⁸⁷ cf. Āp. 9. 4. 1. ⁸⁸⁸ Brahm.
Prāy. 77 b: avadānāny api yadi na vimdet tadā "jyasyā 'vadyet . .
praiṣa imdrāgnibhyām ājyasyā 'nubruhi 'ti darśanāt(!) ājyena samsthā-
pya punar yajeta atra kēcid ācakṣate sarvaviṣayam etad bhavati |
⁸⁸⁹ cf. oben 2. 9. ⁸⁹⁰ D ahavisargane ⁸⁹¹ Vgl. oben
2. 6; K. Ś. 25. 10. 1 folg. ⁸⁹² RV. 3. 18. 2. ⁸⁹³ A
amitrāya ⁸⁹⁴ B agner; RV. 6. 5. 4. ⁸⁹⁵ Mss.: manuṣyāt
⁸⁹⁶ AD varāhais; B tavasyais C tāpastes ⁸⁹⁷ AD tapo ⁸⁹⁸ A
yasmā; bei C fehlen die Worte yasmāt bis vanaspatin ⁸⁹⁹ RV.
5. 7. 4; Ap. Ś. 14. 29. 3. ⁹⁰⁰ l.: nā 'bhihite? ⁹⁰¹ AV. 6. 49. 3.
⁹⁰² Ap. Ś. 20. 11. 10. ⁹⁰³ Die Mss. lesen: balinā ⁹⁰⁴ A
prāṇa C prāṇah

'nnāni | yavenau 'śadhīr | nyagrodhena⁹⁰⁵ vanaspatin | udumbareṇo 'rjam | gāyatrīyā chandāmsi | trivrtā stomān | brāhmaṇena vācam iti brahmā pūrnāhutim juhuyāt | || 6 || iti⁹⁰⁶ yajñaprāyaścitte pañcamo 'dhyāyāḥ samāptah⁹⁰⁶ |

athā 'taḥ saumikāni vyākhyāsyāmo | havirdhāne cet prapateyātām purā bahiṣpavamānād adhvaryur dakṣiṇam udgrhṇīyāt | pratiprasthāto 'pastabhnuyāt⁹⁰⁷ | pratiprasthāto 'ttaram udgrhṇīyād | adhvaryur upastabhnuyād⁹⁰⁷ yathā-prakṛti stambhāno 'pamānau⁹⁰⁸ (!) sam aśvinor avasā nūtanena⁹⁰⁹ mayobhuvā supraṇīti⁹¹⁰ gamema | ā no rayim vabatam ota vīrān ā viśvāny amṛtā saubhagāni⁹¹¹ | śiro yajñasya pratidhiyatām⁹¹² amṛtaṁ devatāmayam⁹¹² | vaiṣṇavyāḥ | (kriyatām⁹¹³ śira aśvinyāḥ⁹¹⁴ pratihriyatām⁹¹⁵ amṛtām⁹¹⁶) dyubhir aktubhiḥ paripātām⁹¹⁷ asmān⁹¹⁸ ariṣṭebhir aśvinā saubhagebhiḥ | tan no mitro varuṇo māmahantām aditiḥ sindhuḥ prthivi⁹¹⁹ uta dyaur | ity āgnidhriye⁹²⁰ juhuyād | audumbarim ced apahareyur yām eva kāmicit prachidyā 'vadadhyād adhvaryur udgātā yajamāna | ūrg asy ūrjam mayi dhehi | śriyām tiṣṭha pratiṣṭhitā | divam stabdhvā 'ntarikṣam ca prthivyām ca dr̥dhā bhave 'ti⁹²¹ |

⁹⁰⁵ Diese und die dazwischenliegenden Worte sind in den Mss. ganz entstellt. A yamena pina yajñā manuṣyā phalena nādeyātrajagareṇa sarpān grāmyenāranyān paśvānnāpanena patatinīṇo vṛṣabheṇa gā vastenājā vṛnāvī vihiṇāntābī yavenauśadhīnyagrodhena [vanaspatin] B yamena pitṛn rājñā manuṣyān phalena nādeyāny ajagareṇa sarpān vyāghreṇā "ranyān paśūn chyenena patatrinō vṛṣnāsvān ṛṣabhopyagā vastenājā vṛṣṇināvin vṛhiṇā 'nnāni pavanenuśadhīr nyagrodhena; C (ähnlich B und D) yamena pitṛn ājñā manuṣyān upalena nādeyān ajagareṇa sapān vyāghrenāranyān paśvaṁ chenena patatrinō vṛṣṇyāsvān ṛṣabheṇa gā vastenājā vṛṣṇināvin vṛhiṇām-nāni yastvośadhīnyagrodhena; auch die folgenden Worte sind bei A und B sehr inkorrekt geschrieben.

⁹⁰⁶ Bei BCD lautet der Kolophon: ity atharvavede vaitānasūtre prāyaścitta-prasange trayodaśo 'dhyāyāḥ samāptah⁹⁰⁷ ABCD 'pastha brūyāt⁹⁰⁸ A

pasamāne BD pamāne C pamāno vielleicht Imperative plus „anaś“.

⁹⁰⁹ RV. 5. 42. 18. ⁹¹⁰ A 'nītam ⁹¹¹ A 'bharāṇi

⁹¹² Ap. Ś. 14. 33. 8; Mss.: pratihriyatām (A. 'hūyatām) ⁹¹³ B

skriyatā C kryatām; gemeint ist: dhīyatām ⁹¹⁴ C upādhinyā

⁹¹⁵ A pratihudayatām; gemeint ist: pratidhiyatām ⁹¹⁶ fehlt

bei BCD; der in Klammern gesetzte Passus ist offenbar eine Wiederholung der letzten Worte des vorausgegangenen Mantra. ⁹¹⁷ C

'pātum ⁹¹⁸ RV. 1. 112. 25. ⁹¹⁹ AC 'vīr ⁹²⁰ Vgl.

K. Ś. 25. 6. 8. ⁹²¹ AD bhavati BC bhava

dhartri dharitri janitri yamitri⁹²² 'ti brahmā⁹²³ | 'ntaḥ⁹²³-sada-
so⁹²⁴ bahiṣpavamānena stūyur⁹²⁵ | dikṣitasya gārhapatyō 'nte⁹²⁶
gārhapatyō 'nugacched⁹²⁷ agniṃ naro dīdhitibhir aranyor⁹²⁸
hastacyuti janayanta praśastam | dūredrīṣam gr̥hapatim atharyum
iti mathitvā 'vadadhyād | āśv anupraṇitaś⁹²⁹ ced anugached etayai
'va⁹³⁰ mathitvā 'vadadhyād | agnayaś cen mithaḥ samsrjye-
raun⁹³¹ agninā 'gniḥ samsrjyata⁹³² ity ete⁹³³ japec | chālāmukhī-
yaś ced anugacched gārhapatyāt prañiya bhadrām karṇebhir⁹³⁴
iti catasro japec | bhadrām karṇebhiḥ śṛṇuyāma devā bhadrām
paśyemā 'kṣabhir yajatrāḥ | sthirair āṅgais tuṣṭuvāmsas tanū-
bhir vyaśema devahitam yad ayuḥ | svasti na indro vṛddha-
śravāḥ⁹³⁵ svasti naḥ pūṣā viśvavedaḥ⁹³⁶ | svasti nas tārksyo
'riṣṭa-nemiḥ svasti no br̥haspatir dadhātu | pr̥sadaśvā ma-
rutaḥ pr̥snimātaraḥ⁹³⁵ śubhamyāvāno vidatheṣu jagmayah⁹³⁷ |
agni-jihvā manavaḥ sūracakṣaso viśve no devā avasā gamann
iha | śatam in nu śarado anti devā yatra naś cakrā jara-
sam tanūnām | putrāso yatra pitaro bhavamti mā no ma-
dhyā ririṣatāyur gantoḥ | iti | preddho agna⁹³⁸ iti ca-
tasrbhir juhuyāt | preddho agne dīdhi puro no 'jasrayā
sūrmā yaviṣṭha | tvām śaśvanta upa yanti vājāḥ | sapta
te agne samidhaḥ sapta jihvāḥ⁹³⁹ sapta ṛṣayah sapta dhāma
priyāni | sapta hotrāḥ saptadhā tvā yajanti sapta yonī
āpr̥nasva ghr̥tena svāhā | yan me manasaś chidram yad vāco
yac⁹⁴⁰ ca . me hr̥daḥ⁹⁴⁰ | ayam devo br̥haspatiḥ sam tat
siñcatu rādhasa⁹⁴¹ | mamā 'gne varca⁹⁴² ity ekā-'gnidhrīyaś ced
anugacched gārhapatyāt prañiya mamā 'gne varca iti śadbhir

⁹²² Ap. Ś. 14. 33. 2; das Zitat ist in der Wiedergabe der Mss. völlig
korrumpiert; es lesen BCD: dharti dharitri janitriti amitriti haritry
adharitri janitry amitriti janitri hanitriti

⁹²³ BD brahmātaḥ;
AC brahmātra; korrump!

⁹²⁴ ABCD svaraso

⁹²⁵ A

brūyuh B atayur

⁹²⁶ A 'tyotpate B 'tyo 'nve C tyomte; l.:

'patyo-'tpāte?

⁹²⁷ Vom Erlöschen der Opferfeuer handelt zu-

sammenhängend K. Ś. 25. 3. 1 folg.; cf. oben 1. 5; 2. 7. ⁹²⁸ RV.

7. 1. 1; Ap. 14. 16. 1. ⁹²⁹ C 'nīā; A 'nīte B 'nīti D 'nī

⁹³⁰ C etayiva ⁹³¹ cf. oben 2. 7; 5. 4. ⁹³² Kauś. S.

108. 2; dagegen Ap. a. a. O.: agninā 'gniḥ samidhyate ⁹³³ A ate

⁹³⁴ RV. 1. 89. 8; Ap. 14. 16. 1. Von dieser Eventualität scheinen auch

Brahm. Prāy. Bl. 114a zu handeln (durch Korruption fast völlig unver-

stänglich geworden). ⁹³⁵ RV. 1. 89. 6, 7, 9. ⁹³⁶ C viś-

vatejah ⁹³⁷ A jāmayah ⁹³⁸ RV. 7. 1. 3. ⁹³⁹ VS. 17. 79.

⁹⁴⁰ AC yat svagne hr̥daḥ B yas tv agne hr̥daḥ ⁹⁴¹ ABCD rādhasa

⁹⁴² AV. 5. 3. 1.

juhuyād | auttaravedikaś⁹⁴³ ced anugacchech chālāmukhiyāt
 prāṇiye 'mo agna⁹⁴⁴ iti trayodaśabhir juhuyāt | imo agne vita-
 tamāni havvājasro vakṣi devatātim achā prati na īm surabhīni
 vyantu | sapta te agne samidho⁹⁴⁵ | yan me manasaś chi-
 dram⁹⁴⁶ | mamā 'gne varca⁹⁴⁷ iti juhuyāt | paśuśrapaṇaś ced
 anugacched auttaravedikāt prāṇiya tvaṃ no agne⁹⁴⁷ sa tvaṃ
 na⁹⁴⁸ iti sarvaprāyaścittam hutvā | yady ukhyo⁹⁴⁹ 'nugacchet
 punaḥ punaḥ prajvālya || 1 || kāyamāno vanā tvaṃ⁹⁵⁰ yan mātṛ
 ajagann apah | na tat te agne pramṛṣe nivartanam yad
 dūre sann ihā 'bhavaḥ | yās te agna ārdṛā yonayo yāḥ ku-
 lāyiniḥ⁹⁵¹ | ye te agna indavo yā u nābhayaḥ | yās te agne

⁹⁴³ cf. Āśv. Prāy. 11 a: varuṇapraghāseṣv auttaravedikasyā 'gner dak-
 ṣiṇa-vihārasthasya vā nāse śālāmukhāt prāṇiya pūrvoktaṃ prāyaścittam
 kuryāt | („pūrvokta“ s. den Schluß des im Ms. unmittelbar vorhergehenden
 Passus Anm. 784 Cit. 2) nā 'trā 'nvādhānam | śālāmukhiyā-'nvādhāna-vya-
 tirekena prthag anvādhānasya pūrvam ananuṣṭhānāt | na caivam anvā-
 hita-prāyaścittam na syād iti vācyaṃ | anvāhita-śālāmukhiyāt prāṇitvena
 dvayor apy anvābitatvāt | anvāhita-śālāmukhiya-nāse tu purāṇa-gārha-
 patyāt tam prāṇiya pūrvoktaṃ prāyaścittam kṛtvā 'nvādhānādi kuryāt |
⁹⁴⁴ RV. 7. 1. 18. ⁹⁴⁵ VS. 17. 79. ⁹⁴⁶ Āp. 14. 16. 1, 17. 1.
⁹⁴⁷ RV. 4. 1. 4. ⁹⁴⁸ AV. 20. 98. 2. ⁹⁴⁹ Des in anderen
 Traktaten häufig erwähnten Ausgehens des dakṣiṇāgni gedenkt unser
 Text nicht; s. z. B. Āśv. Prāy. 9 b: anvādhānā-'nantaram dakṣiṇāgni-nāse
 śucir bhūtvā vihāram praviśya gārhapatyam tam prāṇiya prāṇān āyamyā
 dakṣiṇāgni-nāsa-nimittam prāśayec cittam (l.: 'nimitta-prāyaścittam)
 kariṣya iti saṃkalpya gārhapatyē smārtavād ājyam saṃskṛtya sruk-sruvaṃ
 niṣṭapya saṃmrjya sruci caturgrhītam grhītvā "havanīye samidham
 ābhāya juhōti | mano jyōtir juṣatām ājyam (A. Ś. 2. 5. 14) haviṣā ghṛtena
 svāhā | manase jyōtiṣa idaṃ na mama (gemeint: AV. 18. 2. 2?) | sāṃgatā-
 sidhyartham ekam sruvāhutim juhuyāt | bhūr bhuvah svah svāhā | tato
 viṣṇu-smaraṇam | adhvaryu-sannidhau sa eva sarvaṃ kuryāt | saṃkalpaṃ
 tyāgam ca yajamānaḥ | viṣṇu-smaraṇam ubhayoh | aiśṭikājye sati na
 smārtavaj ājya-saṃskārah | aiśṭi-saṃmārgē sati na punaḥ pātra-saṃmārga
 ity uktaṃ prayascitta-caṃdrikāyām | tato dakṣiṇāgneḥ paścād ūrdhvaṃ
 jānu(r) upaviśya mahyam yajantu (AV. 5. 3. 4) ity ādi tātri(?)-kāṣṭhāny
 ādhāya vyābṛtibhir upasthānam kuryāt | evam anvāhita-"havanīya-nāse
 'pi |; ibid. 10 a folg. findet sich eine Sühnezeremonie "gārhapatyā-dakṣiṇā-
 'gnyor nāse"; vgl. Agn. Prāy. 12 b: dakṣiṇāgny-anugamanam (l.: 'ne)
 tūṣṇim gārhapatyāt prāṇiya bhūr ity upasthānādi samānam | homas tu(!)
 āhavanīye ta[t]-tad-agnau vā sarva-prāyaścittam tu(!) āhavanīya eva |
 ity anvāhita-prāyaścittam | ibid. 13 a: atha dakṣiṇāgner anugatiḥ | anu-
 gataṃ dakṣiṇāgnim utpādayisyāmī 'ti saṃkalpya yonitah prapayet | tata
 āhavanīye 'gnaye tapasvate janadvate pāvakavate svāhe 'ti pūrnāhutim
 juhuyāt | ⁹⁵⁰ RV. 3. 9. 2. ⁹⁵¹ M. S. 2. 7. 15: 98. 11; Āp.
 15. 17. 5.

tanva ūrjo nāma tābhiṣ tvaṃ ubhayibhiḥ samvidānaḥ śataṃ cinvānas tanvā niśidata | sākam hi śucinā śuciḥ⁹⁵² praśastā kratunā 'jani | vidvān⁹⁵³ asya vrata dhruvā vayā⁹⁵⁴ ivā 'nuhata ity⁹⁵⁴ ādhāya samidham kṛṣṇām dadyād | vāso-yugam⁹⁵⁵ dhenum⁹⁵⁵ vā | yady ukhā vā⁹⁵⁶ bhidyeta tair eva kapālaih samcityā 'nyām krtvā syūtā devebbhir amṛtenā⁹⁵⁷ gā⁹⁵⁷ ukhām svasāram adhi vedim asthāt satyaṃ pūrvair ṛṣibhiḥ cākupāno⁹⁵⁸ | agniḥ praviddvān iha tat karotu | stavādejarudharanamadrir⁹⁵⁹ ity anumantrayet⁹⁶⁰ | vasativarīḥ⁹⁶¹ cet skandeyuḥ⁹⁶² pṛthivi vibhūvari⁹⁶³ 'ti | cālyakam⁹⁶⁴ cety⁹⁶⁴ āvṛtte | namas te bhuvo viśva[m] tad gṛhītvā mādā vāśa⁹⁶⁵ iti catasṛbhir āgnīdhriye juhuyāt | mādā vāśāḥ śundhyūr ajirāḥ | undatiḥ suphenāḥ jyotiṣmatīḥ tamasvatīr | mitrabhṛtaḥ kṣatrabhṛtaḥ svarāṣṭrā iha mā'vata | vṛṣṇo aśvasya samdānam asi vṛṣṭyai tvo 'panahyāmi | devā vasavā agne indra sūrya⁹⁶⁶ | devā udno datto 'dadhīm bhintta divas pa-

⁹⁵² RV. 2. 5. 4; Āp. 16. 15. 7. ⁹⁵³ C viddhā ārtvijyā dhruvā vrata ⁹⁵⁴ Das Zitat ist in den Mss. sehr korrupt. AC lesen statt: 'rohate ity: 'rohasāty; B 'rohasity ⁹⁵⁵ AC 'yugam dhenu BD 'gām dhenum ⁹⁵⁶ A lāṭt vā aus. ⁹⁵⁷ M. S. 2. 7. 16. Āp. 16. 26. 6. ⁹⁵⁸ AD cā kūrān; B cākūrā C cā kūrān; gemeint ist wohl die Fassung von K. Ś. 39. 3. ⁹⁵⁹ Infolge seiner Korruption für mich nicht identifizierbar. BD: stavādejarudhiramadrir C wie B, nur: stadeja^a ⁹⁶⁰ A 'yeta ⁹⁶¹ A 'variyaś ⁹⁶² Āśv. Pray. 13 a erwähnen einen in der Opferpraxis sicherlich sehr häufig auftretenden analogen Fall: praṇītānām prokṣaṇānām cā 'mbuskandane samśrāve vā . . . ⁹⁶³ K. Ś. 35. 3; Āp. 14. 17. 3. ⁹⁶⁴ Durch Korruption unverständlich geworden. Statt des ca-Lautes vielleicht (mit A) va zu lesen; D statt dessen einivāly urum̐dhe ity ⁹⁶⁵ Ap. Ś. 14. 18. 1. ⁹⁶⁶ TS. 2. 4. 8. 1. Das Zitat, wohl aus abweichender Rezension hervorgegangen, ist verunstaltet; A liest: mādā vāśasadam̐dubhejirā umdārī suphedāḥ | jyotiṣmatīḥ tamasvatīr mitrabhṛtaḥ kṣatrabhṛtaḥ svarāṣṭra ihamāvataḥ | vṛṣṭyaṃ samdānam asi vṛṣṭye tvo 'panahyāmi | devā vasavo 'gni sūryo tro danno dadhimbhurdivaspūrijanyāmdam̐tarikṣā samudrāt tato no vṛṣṭyāvan | devām yujo mitravarunāryamā śukra tadevātsavitāyāhaya tamtrannapām narāsam̐nodatto dadhikinam̐ divaḥ syur janyād antarikṣāt samudrāt tato no vṛṣṭyāvān iti BC mādāvāśā śrudhyū (? C śrudhyū) iṣa bhejirāṇdam̐dūtīḥ suphetāḥ | jyotiṣmatīḥ tamasvatīr mitrabhṛtā kṣatrabhṛtā svarāṣṭra ity amāyata | vṛṣṇo (C 'ṣṇe) aśvasya samdānam asi vṛṣṭyai (C vṛṣṇyan) tvopanahyāmi | devatā vasavo agna (C āgna) indrasūryo hnodatto (nho^a) dadimbhit | divas phū(syū)-rjanyād antarikṣāt samudrāt tato no vṛṣṭyāvat | devā yujo mitravarunāryamā yuktaṃ (C fügt no ein) devāḥ sapītayo apām napāt tanūnapām narāsam̐so 'nho-datto dabbimbhit (C dadhim̐dibhit) diva spūrijanyād am̐tarikṣāt samudrāt tato no vṛṣṭyāvan iti

rjanyād antarikṣāt samudrāt tato no vṛṣṭyā 'vata | devā yujo
mitrāvārunā 'ryamā yuktam devāḥ sapītayo apām napāt tanū-
napān narāśamsa udno datto 'dadhīm bhintta divas parjanyād
amtarikṣāt samudrāt tato no vṛṣṭyā 'vate 'ti | pravṛttāś cet
syuḥ samāsiñcantv⁹⁶⁷ iti samsiñcen⁹⁶⁸ | nivṛttāś cet syur apām
ūrmī⁹⁶⁹ 'ti grhītvā ṣaḍbhir āhavanīye juhuyād | indriyāvān
madintamas tam vo mā 'va kramiṣam | achinnam tantum
prthivyā anu geṣam⁹⁷⁰ iti hutvā || 2 || abhivṛṣṭe⁹⁷¹ some dyaus
ca tvā prthivī ca śṛṇitām antarikṣam ca | indur indum avāgād
imdor imdro 'pāt⁹⁷² | yajñāś ca tvā vāyus ca śṛṇitām ahaś ca
tvā rātriś ca śṛṇitām darśaś ca tvā paurnamāsaś ca śṛṇitām
yajñāś ca tvā dakṣiṇā ca śṛṇitām dakṣaś ca tvā mānasaś ca
śṛṇitām arkaś ca tvā 'śvamedhaś ca śṛṇitām | ś ca
tvā⁹⁷³ imdur indum upāgāt⁹⁷⁴ sāyame so ma⁹⁷⁵ bhūt
sarva⁹⁷⁶ tasya⁹⁷⁶ ta⁹⁷⁶ imdava⁹⁷⁶ | indrapitasyo 'pahūtasyo
'pahūto bhakṣayāmi⁹⁷⁷ 'ty abhimṛṣṭasya⁹⁷⁸ bhakṣayet | saso-
mam cec camasam sadasi stotrenā 'bhyupākuryād dhiranya-
garbhas tad⁹⁷⁹ it⁹⁷⁹ padam⁹⁷⁹ iti⁹⁷⁹ dvābhyām⁹⁷⁹ juhuyāt⁹⁸⁰ |
tad it padam na viciketa vidvān⁹⁸¹ yan⁹⁸² mṛtaḥ⁹⁸² punar apy
eti jīvān | pravṛttā⁹⁸³ ca sthālī syāt⁹⁸³ trivṛd yad bhuvanasya
rathavṛj jīvo garbho na mṛtasya jīvāt svāhe 'ty | anyāś ced⁹⁸⁴
āgrāyanād⁹⁸⁴ grhṇīyād⁹⁸⁴ āgrāyanāś⁹⁸⁵ ced upadasyed āgrā-
yanād grhṇīyād grahebhyo⁹⁸⁶ vā 'hrītya⁹⁸⁷ śukra-dhruvau⁹⁸⁸

⁹⁶⁷ Gemeint ist AV. 7. 33. 1.

B siñcam C samgnicam

31. 22.

⁹⁷⁰ Ap. Ś. 10. 19. 10.

⁹⁷² K. S. 35. 11; Āp. 14. 29. 2.

als Rest des Textfragments; AD śrutvā

somā ⁹⁷⁶ A: (somas) tat savita imdavaḥ | BC (*mā) bhūt sarva tasya

ta imdava | D bhūs tat savitasya ta

abhivṛṣṭasya? ⁹⁷⁹ BC aditidvābhyām

cec camasam abhyupākuryāt (!) hiraṇyārba ity āgnidhīye pūrṇāhutim

juhuyāt . . . [Comm.] yadi sadasy avasthitam camasam abhyupākuryāt (!)

hiraṇyagarbha ity ⁹⁸¹ TB. 3. 7. 10. 6.

B yan mataḥ C yan ataḥ ⁹⁸³ Diese und die inzwischenliegenden

Worte fehlen bei BCD; statt ca lies A va; cf. AP 37. 19. 1 yasyā 'sāmāpte

karmaṇy upapātram pravarttate ⁹⁸⁴ hinter ced etwa: upadasyed

zu ergänzen. A nyaścehāprāyanāhūṇīyād B anyāś cemdrāgrāyanād grh-

ṇīyād C anyāś cedāgrāyanāt grhṇīyād; vgl. K. Ś. 25. 12. 25. folg.

⁹⁸⁵ BC nāc

⁹⁸⁶ ABC grhebhyo

⁹⁸⁷ ABC 'hrītya cf. Brahm.

Prāy. 82 a: yady āgrāyanāḥ śkamḍed upa vā dasyed itarebhyo grahebhyo

nirgrhṇīyāt | . . . yadi 'tare grabhā śkamḍeyur upa vā dasyeyur puro grāya

apo nirgrhṇīyāt.

⁹⁸⁸ Aṣṭdruvo

⁹⁶⁸ AD samvam

⁹⁶⁹ AV. 20. 28. 4; Vait.

⁹⁷¹ A abhipṛṣṭa

⁹⁷³ die Mss. geben nur diese Silben

⁹⁷⁴ MŚ. 3. 6. 15.

⁹⁷⁵ BCD

⁹⁷⁷ vgl. V. S. 38. 28.

⁹⁷⁸ l.:

⁹⁸⁰ Brahm. Prāy. 93 a:

varjam | ā tvā yajñasye⁹⁸⁹ 'ti catasr̥bhīr juhuyād | ā tvā
yajñasya ramhyā[t] suśvāṇaḥ pavate sutah | pratnāni pāti kā-
vyaḥ | goṣā⁹⁹⁰ iudo nṛṣā asy aśvasā vājasā uta⁹⁹⁰ | pratnāni
pāti kāvyaḥ | devānāṃ deva⁹⁹¹ iti dve | dhruvaś ced upadasyet
pravṛttā cet sthāli syād vasavaś tvā⁹⁹² 'dis tarpayantu rudrās tvā
tarpayantu | ādityās tvā tarpayantv ity utsrjya dhruvā dyaur⁹⁹²
ity abhimantrya dhruvam⁹⁹³ dhruvene⁹⁹⁴ 'ti gṛhitvā 'yurdā asi
dhruva iti catasr̥bhīr āgnīdhriye juhuyāt | āyurdā asi dhruva
āyur me dāḥ⁹⁹⁵ svāhā | varcodā asi dhruvo varco me dāḥ
svāhā | tejodā asi dhruvaś tejo me dāḥ svāhā | sahodā asi
dhruvaḥ saho me dāḥ svāhā | grāvni⁹⁹⁶ śirne⁹⁹⁶ dyotānasya⁹⁹⁶
mārutasya brahmasāmena stuvīrann⁹⁹⁷ ity eke bhakṣaṇīyam⁹⁹⁸
uparaveṣv apinayet || 3 || apidagdhe⁹⁹⁹ some kṛtāmtvād¹⁰⁰⁰
upakrameranyaṃ¹⁰⁰¹ vacanāt¹⁰⁰² | japtvā purā dvādaśyā¹⁰⁰³
punar¹⁰⁰⁴ dikṣāvāmtādṛiti¹⁰⁰⁵ | tatra tā dadyād¹⁰⁰⁶ yāḥ¹⁰⁰⁷
kasyai tvā¹⁰⁰⁸ dāsyā¹⁰⁰⁸ bhavati | tathai 'vai 'nām¹⁰⁰⁹ r̥tvijo¹⁰⁰⁹
yājāyeyur¹⁰⁰⁹ | yady akṛita-somam¹⁰¹⁰ apahareyur¹⁰¹¹ anyāḥ¹⁰¹²
kritavyo | yadi kṛito¹⁰¹³ naṣṭaḥ¹⁰¹⁴ syāt sā nityā 'bhiṣi-
cya | rājā-'hāra¹⁰¹⁵ iti kimcid deyaṃ¹⁰¹⁶ | tenā 'sya sa

⁹⁸⁹ RV. 9. 6. 8. ACD ātvāsyeti B ātmāyajñasceti ⁹⁹⁰ RV. 9. 2. 10;
fehlt bei B. ⁹⁹¹ Kauś. S. 74. 12. ⁹⁹² AV. 6. 88. 1; Āp. 14. 27. 7.
⁹⁹³ fehlt bei A. ⁹⁹⁴ AV. 6. 87. 3; Āp. 14. 27. 7. ⁹⁹⁵ Āp. 14. 27. 6;
Ś. Ś. 4. 12. 10. ⁹⁹⁶ A gnāhi śirne rghotāsyā BC grāvni śirne
dyotā asya; D dhyātā asya ⁹⁹⁷ A suvīram ⁹⁹⁸ ABCD
'yām ⁹⁹⁹ A apidagve BCD apidagdham ¹⁰⁰⁰ A kṛte tā
B kṛtām tvā C vṛttām tvā?; l. wahrscheinlich: kṛtatvād ¹⁰⁰¹ Brahm.
Prāy. 95 a: yadi rājā 'bhidahyeta grabhān adhvaryu[h] sparśayeta stotrāny
udgātā śāstrāṇi hotā 'tha [a]dhvar[yur] yajñam sa[m]bhṛtyā purva ceṣṭe-
ram . . . Bl. 96 b folg.: yadi rājā 'bhidahyeta krayāt prāg dakṣiṇakālāt
sarveṣv evā 'vadhīṣu prāptam kāmam vipracārād eka ichamti ¹⁰⁰² BD
cavanām; zu diesem völlig verderbten Passus scheint Āśv. 6. 8. 1 parallel
zu sein. ¹⁰⁰³ A 'daśā ¹⁰⁰⁴ A punad B puna ¹⁰⁰⁵ A
'ddhiti A wiederholt: tatra krameranyaṃ vacanān japtvā purā daśā pu-
naddikṣāvāddhiti; s. K. Ś. 25. 14. 30. ¹⁰⁰⁶ B drdyād ¹⁰⁰⁷ fehlt
bei BCD ¹⁰⁰⁸ A tvasya tad; zu verbessern nach K. Ś. 25. 14. 31.
¹⁰⁰⁹ AD tayaivanā r̥tvir yājāyeyur B tathaiva nām r̥tvijo ryājāyeyur
C wie B; nur: ryājaya ¹⁰¹⁰ A 'kṛitaḥ so' ¹⁰¹¹ AC upa'
¹⁰¹² BC anya AD anyatra ¹⁰¹³ A kṛitam yo BCD kritavyo ¹⁰¹⁴ BC
ceṣṭa AD neṣṭa ¹⁰¹⁵ D rajohāra ¹⁰¹⁶ Brahm. Prāy. 82 a:
cet kṛitam apahareyur iti yasya krayeṇā 'bhisambandhaḥ (!) upariṣṭāt
somagrahānāt . . . dvaṃ somaprakārau haimavato 'sau javanakha tatra
haimavate (!) ālohitā-varṇako maujavato babhruvarṇakāḥ [. . . mauja-
vatasyā 'pahāre kecit haimavata āhartavya tam abhiṣuṇuyāt] . . . cf. K. Ś.

parikrito bhavati | yadi somam na vindeyuh pütikān abhiṣu-
nuyur¹⁰¹⁷ | yadi na pütikān arjunāny¹⁰¹⁸ atha¹⁰¹⁸ yā¹⁰¹⁸
eva kās cau 'śadhīr āhrtyā 'bhiṣunuyuh¹⁰¹⁹ | pañcadakṣiṇam
kratum samsthāpayeyur ekadakṣiṇam vā | yena yajñena kāmā-
yeta tena yajeta | [a]tra yat kāmayeta tatra tad dadyāt | prā-
taḥsavanāc cet kalaśo vidiriyeta vaiṣṇaviṣu śipiviṣṭavatiṣu tṛcā¹⁰²⁰
stūyur¹⁰²¹ | (mādhyamdinaś cet¹⁰²² pavamāne sa-mādhyam-
dināt¹⁰²³ pavamānā¹⁰²⁴) yadi mādhyamdina¹⁰²⁵ 'rbhavyasya¹⁰²⁵
pavamānasya purastād vaṣaṭ-kāra-nidhanam sāma¹⁰²⁶ ku-
ryād | yadi tṛtīya-savana etad¹⁰²⁷ eva¹⁰²⁸ || 4 || bhūmir bhū-
mim agān¹⁰²⁹ mātā mātaram apy agāt | rdyāsma putraiḥ
paśubhir yo no dveṣṭi sa bhidyatām iti | yan mārṭtikam
bhidyeta¹⁰³⁰ tadā 'po gamayet¹⁰³¹ tathaiva dārumayam ya-
rte cid abhiśriṣa¹⁰³² ity etayā 'labhya 'bhimantrayate |

25. 12. 17 folg. Dem ālohitā entspricht hier vollständig: avyaktarāga-
puṣpāni tṛṇāni. Als Surrogate werden genannt (der Stufenfolge nach
eins für das andere) śyenaḥṛta, pütika, ādāra, aruṇadūrvā, haritakuśa; die
Schilderung dieser Pflanzen ist von Wichtigkeit. ¹⁰¹⁷ Wörtlich gleich
PB 9.5.3; cf. Āśv. 6.8.5 f.; Brahm. Prāy. 83 a; K. Ś. 25. 12. 18; Pet. Wh.
u. pratinidhi: somā-bhāve bhavet pūtidhiḥ pratinidhāv uta | ¹⁰¹⁸ A
arjananāithāyā B arjjanānāithāyā C arjunānāiṣyāyā D arjunānairthāyā
¹⁰¹⁹ Brahm. Prāy. 83 a: yadi na pütikān atha 'rjunāni yadi na pütika-
tṛṇāni ca vinde[t] tata abhiṣunuyād iti varttate lohita-tulāni haima-
vatasya sthāne haimavato lohitākāra iti bhāvah . . . maujavatasthāne
babhrutūlāny arjunāni varttate . . . yadi nā 'rjunāni na vinde[t] iti
varttate ca ca(?) yā kās co 'śadhīn āraṇyā abhiṣunuyād vā 'rjunāni na . . .
vinde[t] yāḥ kāmās cau 'śadhīr āraṇyā darbhakās ādikā abhiṣunuyāt soma-
vikrayiṇāś ca kiṃcid dadyād iti . . . 93 a gedenkt noch des Falles: droṇa-
kalaśe cet somam na vinde[t] skanded(?) upadasyed(?) vā . . . tad dhi-
ranya[m] rjīṣe 'py asya prakṣipyā 'bhiṣunuyād . . . ¹⁰²⁰⁻¹⁰²¹ cf. unten
6. 6; statt tṛcā erwarten wir rksu ¹⁰²² B ci C cit ¹⁰²³ A
'dinā BC dināt ¹⁰²⁴ fehlt bei A. ¹⁰²⁵ 'dina
ārbha" wäre grammatisch richtig. ¹⁰²⁶ A sama B samāna
C samā me ¹⁰²⁷ fehlt bei C ¹⁰²⁸ Brahm. Prāy. 87 a: (yadi
mādhyamdine grāvā śīryate [cf. oben 6. 3] . . .) . . . yadi prātaḥsavane
kalaśo diriyeta vaṣaṭkāranidhanam ekasmin dārumaye kalaśe
droṇakalaśa iti prayoga eteṣām aṣṭānām yadi kaścid diriyeta . . .
87 b [ganz verderbt]: yadi prātaḥsavane droṇakalaśam kalaśo diriyeta
'bhimarśanākāle tatra somasūryā 'smin pātre samāvapati ya tṛtīya(?)
sthānā[t] tu kṛto 'dgātrbhiḥ prahitaṃ sammrṣṭam avasthāpya tasmin
somam avanayet ¹⁰²⁹ Āp. 3. 20. 9; 9. 16. 2. ¹⁰³⁰ cf.
Āp. 9. 16. 2 f.; Āśv. 3. 14. 12; cf. oben 3. 7—8. ¹⁰³¹ A yogamayait
BC yo maye; D yo gamayet ¹⁰³² AV. 14. 2. 47; vgl. K. Ś.
25. 5. 29 f. und unten Note 1147.

sarvatra śirne bhinne naṣṭe 'nyam kṛtvā punar mai 'tv indriyam¹⁰³³ ity ādadita¹⁰³⁴ | bahiṣpavamānam cet sarpatām¹⁰³⁵ prastotā vichidyeta brahmaṇe varam dattvā tatas tam eva punar vṛṇiyād | yad udgātā vichidyeta sarvavedasa-dakṣinena yajñena yajetai | 'vam sarveṣām vichinnānām sarpatām ekai-kasmin kuryād | dyauś ca ma indraś ca me¹⁰³⁶ | tantum tan-van¹⁰³⁷ | mā pragāma patho vayam¹⁰³⁸ iti | śastrāc¹⁰³⁹ cec chastram anuśamsan¹⁰⁴⁰ vyāpadyeta mā¹⁰⁴¹ pragāma patho vayam¹⁰³⁸ iti pañcabhir juhuyād | rāthamtaram cet stūyamānam¹⁰⁴² vyāpadyeta samyag digbhya¹⁰⁴³ iti dvābhyām juhuyād¹⁰⁴¹ | yavā-'dīnām avapannānām¹⁰⁴⁴ vyāvṛttānām uttarāsām¹⁰⁴⁵ yathāliṅgam dvābhyām juhuyān | nārāśamsā(d) unne-tād¹⁰⁴⁶ upadasyerann¹⁰⁴⁶ ayam no agnir adhyakṣa¹⁰⁴⁷ iti dvābhy-ām | pānnejanyāś ced upadasyet samāsiñcantv¹⁰⁴⁸ it isamsiñcet || 5 || attha ced dhutā-'hutau somau pītā-'pītau vā samsrjeyātām¹⁰⁴⁹ yajñasya hi stha rtvijā¹⁰⁵⁰ gavimdrāgnī kalpatā yuvam hutā 'hutasya cā 'syā yasye 'ndrāgnivītam pibata ghṛtam imām ghṛtam iti dvābhyām juhuyāt | prātaḥsavanāc¹⁰⁵¹ cet¹⁰⁵² kalaśo¹⁰⁵³ vidiryeta vaiṣṇavatīṣu¹⁰⁵⁴ śipiviṣṭavatīṣu gaurivītena stūyuh¹⁰⁵⁵ | samāna-janapadau cet somau samsavau syātām pūrvo

¹⁰³³ Kauś. 9. 2. ¹⁰³⁴ AD 'dhūta; K. Ś. 25. 6. 1 folg. lehrt die Entstehungsgeschichte irdener Gefäße in interessanter Weise.
¹⁰³⁵ ABC sarpatātām ¹⁰³⁶ TS. 4. 7. 6. 2. ¹⁰³⁷ RV. 10. 53. 6; Āp. 9. 8. 7. ¹⁰³⁸ AV. 13. 1. 59. ¹⁰³⁹ A śastrām ¹⁰⁴⁰ AC 'sa B 'sam ¹⁰⁴¹ Diese und die dazwischenliegenden Worte fehlen bei D. ¹⁰⁴² AB sūya*
¹⁰⁴³ BC samādigbhya AD samādiśya; cf. Paipp. S. 15. 1. ¹⁰⁴⁴ A āpavannānām B apannānām C āpannānām ¹⁰⁴⁵ A uttarāsām C uttasasām; l.: uttarābhyām? ¹⁰⁴⁶ l. unnitā? cf. K. Ś. 25. 12. 11; vgl. Brahm. Prāy. 89 a: yadi nārāśamsā upadasyeyuh yaṃ yaṃ hamanu-patiṣṭhēra tasya bīṇdum avanayet ¹⁰⁴⁷ Kauś. 89. 13. ¹⁰⁴⁸ Gemeint ist jedenfalls AV. 7. 33. 1; cf. Āp. 7. 17. 1: asmāñ avantu payasā | ¹⁰⁴⁹ Brahm. Prāy. 90 a (ganz korrupt): yadi hutābutātopapītau va somau samsrjeyātām antaparidhy amgārā dakṣiṇāho hy ahutasye 'ti juhuyāt yadi hṛtād āhṛte hute ('hute pītārupīti apītād vā 'pi 'ti samsargo bhavet tam yat samsrṣṭe 'dam tataḥ paridhy amgārām dakṣiṇā 'po hyu 'hutasya ce 'ti juhuyāt ¹⁰⁵⁰ cf. RV. 8. 38. 1; (Text nach BC); hinter rtvijā liest A: gavimdrāgnivītam pibata ghṛtam imām ghṛtam tam pibata ghṛtam imām ghṛtam ¹⁰⁵¹ ABC 'vanam ¹⁰⁵² D ca tad ¹⁰⁵³ B 'śe; vgl. K. Ś. 25. 12. 22. ¹⁰⁵⁴ ABC 'vīṣu cf. 6. 4 ¹⁰⁵⁵ Brahm. Prāy. 103 b folg. behandeln in überaus korrupter Form das gleiche oder ein ähnliches Thema: yadi prātaḥsavanavesomer ity etāsti so samo iya stuta iti marutvatīṣu gāyatṛeṇa stuyuh | yadi madhyamdine somā

'gnim¹⁰⁵⁶ parigrhñiyāt¹⁰⁵⁶ pūrvo devatāḥ parigrhñiyāt | nā 'tirā-
 tryā¹⁰⁵⁷ prātar-anuvākam upākuryād | abhiṣṭavyā 'tha¹⁰⁵⁸ sam-
 veśāyo¹⁰⁵⁹ 'paveśāya gāyatriyai chandase 'bhībhūtyai svāhe¹⁰⁶⁰ 'ti
 purastāt prātaranuvākasya juhuyāt | triṣṭubha¹⁰⁶¹ iti mādhyam-
 dine¹⁰⁶² vidviṣāṇayoḥ samsavāv¹⁰⁶³ iti vijñāyate¹⁰⁶⁴ | savanīyā-
 'nantaram agnaye yaviṣṭhāyā śṭakapālam ity āhavanīye¹⁰⁶⁵ ma-
 had¹⁰⁶⁵ abhyādadhyāt¹⁰⁶⁵ | sambhārāṇām caturbhīḥ caturbhīḥ
 pratidiśam juhuyād | uttamam¹⁰⁶⁶ āgnidhriye somabhāga[m] brāh-
 maṇeṣu śamse[ti]¹⁰⁶⁷ | vajrāṇām śyenaviṣamasya¹⁰⁶⁸ ca phatkāra-
 prabhṛty¹⁰⁶⁹ anujāñiyāt | sarveṣu cā 'bhicārikeṣu samdikṣitāṇām
 ca vyāvartteta 'gneran brāhmaṇaḥ¹⁰⁷⁰ procya jivā nāma sthā
 tā imam jivet(v)o¹⁰⁷¹ | 'pajivā nāma sthā tā imam jiveta |
 jivikā nāma sthā tā imam jiveta samjiveta | jivalā nāma sthā
 tā imam jiveta samjiveta | samjivikā nāma sthā tā imam
 jive(s)t(v)e | 'ty¹⁰⁷² apah¹⁰⁷² paribrūyāt¹⁰⁷² | tāsām udag-
 arvāk¹⁰⁷³ kuryād | upāṁśv-antaryāman¹⁰⁷⁴ ca cet te¹⁰⁷⁴ prāṇa-
 pānau¹⁰⁷⁴ pātām | upāṁśu-savanas te vyānam pātu | śrotram cā
 'śvinau pātām | dakṣakratū te mitrāvaruṇau pātām | stana ity
 ṛtupātre¹⁰⁷⁵ | ātmānam ta āgrayaṇaḥ pātṁ | aṅgāni ca ta ukthyāḥ
 pātṁ | āyus te dhruvaḥ pātu | viryam te lakṣmīḥ pātṁ iti juhu-

'tiridhyeti . . . vaṇ mahāsti sūrye 'ty ādityavatiṣu gaurivītena sapte
 suyuh | yadi trītiyasavane somo tiricyeta viṣṇo śipiviṣṭavatiṣu gaurivatena
 sāmānā s[ti]uyuh . . . yady atirātraviṣṭośapaviṣṭavatiṣu brhataḥ stuyu yady
 atirātrād itiricyati viṣṇo śipiviṣṭavatiṣu vahatanāśāstrādayaḥ | vgl. K. Ś.
 25. 13. 6 folg.

¹⁰⁵⁶ ACD gnir grhñiyāt B gnir grhñiyā. Vgl.
 K. Ś. 25. 14. 8 folg.; P. B. 9. 4. 2.

¹⁰⁵⁷ A tāni rātryāḥ B tāni
 rātryā C tāni rātryāt

¹⁰⁵⁸ A abhiṣṭavyarthēḥ BC atīṣṭavyātha

¹⁰⁵⁹ C samdeśātho B saveśāyo D samveśāyo

¹⁰⁶⁰ P. B. 9. 4. 6. ¹⁰⁶¹ fehlt bei A. ¹⁰⁶² ACD

'nenā D 'nevā ¹⁰⁶³ A samāvov; BCD samāvāv; zu ergänzen hinter

mādhyamidine: samveśāyo 'paveśāya jagatyai chandase 'bhībhūtyai svāhe

'ti trītiya-savane; l. sodann: nānā-vidviṣāṇayoḥ samsava iti ¹⁰⁶⁴ BC

'yamte D jñāyamte; cf. TS. 2. 2. 9. 6: triṣṭubham mādhyamdinam

savanam ¹⁰⁶⁵ A 'niyamahṛdabhyāmdadhyāt ¹⁰⁶⁶ A 'mamam

¹⁰⁶⁷ A samse B śamse B śamse ¹⁰⁶⁸ A 'śayanasya BC 'viśanasya

¹⁰⁶⁹ B vaṣatkāra CD vaṣatkārah ¹⁰⁷⁰ CD brāhmaṇaḥ ¹⁰⁷¹ Āp.

14. 20. 8 in erweiterter Fassung; cf. AV. 19. 69. 2 ff.; in den Mss. kor-

rumpliert; vgl. Āśv. 6. 9. 1. Die Fehlerhaftigkeit des vorausgegangenen

Textes macht es schwer verständlich, daß es sich bei diesen Sprüchen

um die Abwehr von Krankheiten, die den dikṣita befallen haben, handelt.

¹⁰⁷² BC, dessen Textfassung wir im übrigen gefolgt sind, liest: ity ayaḥ

paribrūyāt; AD ity ayaḥ paridhi brūyāt; A läßt die Worte samjiveta jivalā

nāma bis ayaḥ pari* aus. ¹⁰⁷³ A arvām B ārcā C ācā; l. udakārtham?

¹⁰⁷⁴ Āp. 14. 21. 4; Āśv. 6. 9. 3; AB 'yāmo cet prā* C 'yāmau ce prācet-

prācet prā* ¹⁰⁷⁵ AB kratupātre (l.: ṛtu?) C rcupātre

yāt | puṣṭinā puṣṭim¹⁰⁷⁶ prāṇena prāṇam tejasā tejaś cakṣuṣā cakṣuḥ śrotreṇa śrotam āyuṣā "yuh punar dehi 'ti sakrd etāni juhuyād brahmāṇi sūktāni || 6 || brahmā brāhmaṇacchamsi vai 'ndra-vāyavād¹⁰⁷⁷ graham grhṇiyāt¹⁰⁷⁸ | sa cen¹⁰⁷⁹ mriyeta¹⁰⁸⁰ 'gnibhya¹⁰⁸¹ eva¹⁰⁸¹ trīn aṅgārān uddhṛtya dakṣiṇam pāṇim¹⁰⁸² śronim¹⁰⁸³ prati¹⁰⁸⁴ dagdhvā¹⁰⁸⁴ 'sthiny¹⁰⁸⁵ upanidadhys¹⁰⁸⁶ | tasya putram bhrātaram vo 'padikṣām¹⁰⁸⁷ samāpnuyuh¹⁰⁸⁸ | sa cen mriyeta 'gnibhya eva trīn aṅgārān uddhṛtya dakṣiṇam pāṇim śronim pratitapyai 'va dagdhvā¹⁰⁸⁵ 1089 hotuh¹⁰⁹⁰ pramukhā¹⁰⁹¹ rtvijah¹⁰⁹² prācināvitam kṛtvā dakṣiṇān ūrūn āghnānāḥ sarparājñinām (ūrttyā)¹⁰⁹³ kīrttayanataḥ¹⁰⁹⁴ stotre¹⁰⁹⁴ stotre¹⁰⁹⁵ 'sthi-putam¹⁰⁹⁶ upanidadhysuh | samvatsare¹⁰⁹⁷ 'sthipuṭam¹⁰⁹⁷ nidadhysuh¹⁰⁹⁸ | samvatsare 'sthiṇi yājayet | samāpte samvatsare dikṣitānām ced upadikṣeta somam¹⁰⁹⁹ vibhajya¹⁰⁹⁹ viśvajitā¹¹⁰⁰ 'tirātrena | yady āsvinī[ṣu]¹¹⁰¹ śasyamānāsv¹¹⁰² ādityam purastān na paśyeyur āsvam śvetam rukmapratihitam¹¹⁰³ purastād avasthāpya¹¹⁰⁴ sauryam śvetam (g)ajam¹¹⁰⁵ upālambhyam ālabheta tasya¹¹⁰⁶ tāny eva

1076 cf. Āp. 10. 10. 6. 1077 A vemdra° BCD
caimdra° 1078 ACD grhṇāti yāt 1079 A ven C te
1080 A mriyeta° C bhāyeta° 1081 A 'bhyas C 'bhāva 1082 A
'pāṇih 1083 B dam CD fehlt 1084 A tathaiya dagdhā
C dadhyā; l.: pratidhāya; der völlig korrupte Text Brahm. Prāy. 112a
gibt die gleichen Worte wieder. 1085 Diese und die dazwischen-
liegenden Worte fehlen bei A. 1086 B uyannidhys 1087 D
'dikṣeram 1088 K. Ś. 25. 13. 28 folg.; dieser Satz ist zweifellos
eine Duplik des Folgenden. 1089 B daśvā C läßt dagdhvā aus.
1090 B hotṛḥ 1091 CD 'kha 1092 fehlt bei C 1093 AD
sāyamrājñināmūrttāya B sāyamrājñināmūrttāyā C sāyamrājñināmūrttyāya
1094 A kīrttanastotre BD kīrttiyantastotre C kīrttiyanāstotre 1095 fehlt
bei AC. 1096 AD sthipuṭa BC sthiputrim 1097 A 'tsarāsthipumṭha
C 'puram 1098 vgl. hierzu K. Ś. 25. 13. 31—36. 1099 A
somam avibhajya 1100 K. Ś. 25. 10. 4 folg. 1101 A āsvinī
1102 C 'nāstv D 'nāhsv 1103 ABCD chataṃ 1104 Brahm.
Prāy. 101a: yasyā 'śvine śasyamāne sūryo no 'diyād āsvam śvetam
rukma-pratimuktaṃ purastāt pratyānmukham avasthāpayet kūrmeṇa pūr-
vām avedaṃ naimittikam abhidhīyate yasya yajamānasyā 'śvina śasya-
māne sūryo no 'diyāt tatro 'ktam udite sūryo niti tad yadi no 'dgiyāt (?)
tato gachet tasmin kāle sūryas tata iti naimittikam āsva śveta-rukma-
pratimuktaṃ pratipūrvam uktābādhane [']śvavadva rukma prāpnoti
purastād varṣavidvāsar tasmin eva kāle sūryasapatny (?) rthaprasrutam
mukham avasthāpayet . . . 1105 Statt des sachlich unmöglichen
gajam von ABC ist vielmehr: ajam zu lesen, wie z. B. aus Brahm. Prāy.
102a hervorgeht: sauryo ja śvetam apālambhyā . . . 1106 A tasyā

tantrāṇi yāni savanīyasyuḥ purastāt samdhi camasā ¹¹⁰⁷
 "savāuām ¹¹⁰⁸ anupradānam syād | aśvamedhe ced aśvo nā
 "gacched āgneyo 'ṣṭākāpāla iti mrgākḥare ¹¹⁰⁹ ṣaḍdhaviṣkām ¹¹⁰⁹
 iṣṭim ¹¹⁰⁹ nirvaped daśa-haviṣam ity eke ¹¹¹⁰ | vadavām ced aśvo
 'bhīyād agnaye 'mhomuce 'ṣṭākāpālam sauryam payo ¹¹¹¹ vā-
 yavyāv ājyabbhāgau || 7 || somarūpeṣu 'kta ācāryakalpo | brā-
 hmanam tu bhavati | trayastrimśad vai yajñasya tanva |
 ity ekāṇna ¹¹¹² - trimśo ¹¹¹³ pākanagnim ¹¹¹⁴ aśvanām ¹¹¹⁵ ity
 arthalopān nirṛtis | trīṇi vā catur-grhītāny anuvākasye 'ty
 ācāryā ete nityakalpayā 'rtvijyeta rūpayasām ¹¹¹⁶ tanvām
 ārttim ārchatām co'ttarām vā samdhim ¹¹¹⁷ samdhāya juhuyād
 iti taittirīyabrahmanam iṣtvā tad-daivatyām ¹¹¹⁸ edhikiyātām ¹¹¹⁹
 arttim vidyāj jāmim puruṣavidhim māyayā vā yajñasamba-
 mdhinim vān-manas-cintāyām ¹¹²⁰ prāg viharanād ārtāya prajā-
 patir manasi sarasvato vāci viṣṭāyām vidhānam dikṣāyām
 brahmavrate svāhe 'ty etena nyāyena vājasaneyibrahmaṇa-
 moghena mantrāḥ ¹¹²¹ klptāḥ ¹¹²¹ | prajāpataye svāhā dhātve
 svāhā pūṣṇe svāhe ¹¹²² 'ty | aparāhṇikāś cet pravargyo 'bhyastam
 iṣāc chukro ¹¹²³ 'si ¹¹²⁴ divo 'chata ¹¹²⁵ iti juhuyād vyāhṛtibhiś
 ca | śvaḥsutyām ¹¹²⁶ ced ahutāyām tad-ahartāv ¹¹²⁷ apāga-
 ched ¹¹²⁸ indrāya harivata ¹¹²⁹ iti brūyād ihā 'nvicamatibhir
 iti tisrbhiḥ | prātaranuvākam ced duritam upakuryāt pra vām
 damsāmsy aśvināv avocam ¹¹³⁰ iti pañcabhir juhuyāt || 8 ||
 pra vām damsāmsy aśvināv avocam asya patih syām sugavaḥ
 suvirah | uta paśyann aśnuvan dīrgham āyur astam ive 'j

¹¹⁰⁷ AB vamatsā C vamasā¹¹⁰⁸ ABD asāvanām C asāvān¹¹⁰⁹ AD mrgākḥaṣamḍadhaviṣāyām iṣṭim BC mrgāravareṣaḍdhaviṣyābhīṣṭim¹¹¹⁰ Einen allgemeinen Fall dieser Art erwähnten Brahm. Prāy. 73 b: yadi daivān mānuṣād vā pramādāt paśur upakṛtāḥ palāyeta . . . upo devān daivir viśa iti darbhyābhyām (śāṣayā) co 'pasprśati 'ti . . . dhvajā- "dibhāve vātam apanīya vāyavyām yavāgūm nirupye 'ty anantaryam darśayati . . .¹¹¹¹ B pavo¹¹¹² AD ekām na B ekānta;

cf. G. B. 2. 2. 10.

¹¹¹³ A triśo¹¹¹⁴ C 'kajagnim¹¹¹⁵ D pākamagnim¹¹¹⁶ BD 'nāyām¹¹¹⁷ C 'rupa' A 'kalpārgñijyeta'¹¹¹⁸ A samdhit B samdhim C samddhim¹¹¹⁹ B devatyām¹¹²⁰ BD ekikiyati C ekiyati; beide mit der Wiederholung: tavatyā mehi- yatim¹¹²¹ D cintaniyām¹¹²² A mantra luptā;

gedacht ist an VS. 8. 54, das Zitat aber deckt sich mit M. Ś. 3. 6. 2; cf. Ś. B. 12. 6. 1. 3 folg.

¹¹²³ VS. 18. 28; 22. 32.¹¹²⁴ ABD

chakro

¹¹²⁵ AV. 2. 11. 5; 17. 1. 20.¹¹²⁶ B deva 'cha

CD divocha

¹¹²⁷ A sutyām B sutyā C sutyām¹¹²⁸ A

'rttāv B 'rttav C 'rtav

¹¹²⁹ A adhyāgached¹¹³⁰ Ap. Ś.

13. 17. 2.

¹¹³¹ RV. 1. 116. 25.

jarimāṇam jagamyām || 1 || madhvaḥ somasyāśvinā madāya¹¹³¹
 pratno hotā vivāśate vām | barhismati rātrir viśritā gir iṣā
 yātam nāsatyo 'pa vājaiḥ || 2 || yo vām āśvinā manaso javiyān
 rathaḥ svaśvo viṣa ājigāti | yena gachathaḥ sukrto duronaṃ
 tena narā vartir asmabhyam yātam || 3 || ṛṣim narāv amhasaḥ
 pāñcajanyaṃ rbiṣād atrim mumcatho gaṇena | minamtā dasyor
 āśivasya māyā anupūrvam vṛṣaṇā codayamtā || 4 || āsvam na
 gūḍham āśvinā durevair ṛṣim narā vṛṣaṇā rebham apsu | sam
 tam riñitho viprutam dāmsobhir na vām jūryamti pūrvyā
 krtāni || 5 || iti | prātaḥsavanam cen mādhyamdinam savanam abhy-
 astamiyād agnir mā pātu vasubhiḥ purastād¹¹³² iti juhuyād |
 agnaye svāhā vasubhyaḥ svāhā gāyatryai svāhā | mādhyamdinam
 cet ṛtīyasavanam abhyastamiyāt somo mā rudrair dakṣiṇāyā
 diśaḥ pātva¹¹³³ iti juhuyāt | somāya svāhā¹¹³⁴ rudrebhyaḥ svāhā
 triṣṭubhe svāhā | ṛtīyasavanam ced abhyastamiyād varuṇo
 mā "dityaiḥ¹¹³⁵ sūryo mā dyāvāprthivibhyām pratiçyā diśaḥ
 pātva iti juhuyād | varuṇāya svāhā "dityebhyaḥ svāhā jagatryai
 svāhā | ā bharataṃ śikṣataṃ vajrabāhū¹¹³⁶ asmān indrāgni ava-
 tam śacibhiḥ | ime nu te raśmayāḥ sūryasya yebhiḥ sapitvam
 pitaro na āsan | indrāgnibhyām svāhe | 'ndrāviṣṇubhyām svāhā |
 rātriparyāyās ced abhivichidyerann indrāya svāhe | 'ndrānyai
 svāhā | chandobhyaḥ svāhā | ṛtvijām¹¹³⁷ ced¹¹³⁸ duritam upā-
 kuryād agnaye rathamtarāya svāho | 'śase svāhā | pañktaye
 svāhā | 'śvibhyām svāhā | mā naḥ piparid āsvine 'ti | sarvatrā
 'nājñātesv¹¹³⁹ agnaye svāhā | yajñāya svāhā | brahmaṇe svāhā |
 viṣṇave svāhā | prajāpataye svāhā | 'numataye svāhā | 'gnaye
 sṛṣṭakṛte svāhe 'ti | trātāram indram¹¹⁴⁰ | yayor ojase¹¹⁴¹
 'ti cai | 'tā viṣṇu-varuṇa-devatyā | uktāni prāyaścittāny | athai
 'kāgnau yatra puroḍāśā uktā¹¹⁴² sthālīpākāms¹¹⁴³ tatra¹¹⁴³
 kuryāt | puroḍāśesu japair eva¹¹⁴⁴ kuryāt | sarvatra chedanabhe-
 danā-vadāraṇa-dahaneṣū¹¹⁴⁵ 'khāsu¹¹⁴⁵ somakalaśa-mahāvira-

¹¹³¹ RV. 1. 117. 1. ¹¹³² AV. 19. 17. 1. ¹¹³³ AV. 19. 17. 3.
¹¹³⁴ VS. 22. 27 ff. ¹¹³⁵ AV. 19. 17. 4. ¹¹³⁶ RV. 1. 109. 7.
¹¹³⁷ B ṛtvijo C ṛtvijoc ¹¹³⁸ A ce D ca ¹¹³⁹ cf. 760; vgl.
 ferner Ásv. Prāy. 18 b: anājñātam yathātatham svāhā | agnaya idam |
 puruṣa-sammito yajño | agnaya idam vyāhṛtihomam viṣṇusmarāṇam ca
 kuryāt | ¹¹⁴⁰ AV. 7. 86. 1. ¹¹⁴¹ AV.
 7. 25. 1. ¹¹⁴² B uptā (?) ¹¹⁴³ B *kāmsū . . .
 (unklar) [kuryāt]; AC *kās tatra ¹¹⁴⁴ AB ava ¹¹⁴⁵ A
 chedanabbedanāvadāpadahaneṣūṣāsu BC chedanāvadārapadahaneṣukhāsu

yajña-bhāṇḍeṣu sarvatra śirṇe bhinne ¹¹⁴⁶ naṣṭe ¹¹⁴⁷ 'nyam kṛtvā
 punar mai 'tv indriyam ¹¹⁴⁸ ity ādadita | sarvatra mā no
 vidann ¹¹⁴⁹ ity abhayair ¹¹⁵⁰ aparājitair ¹¹⁵¹ juhuyād | abhayair
 aparājitair juhuyāt || 9 || śaṣṭho ¹¹⁵² 'dhyāyah ¹¹⁵³ | atha yatrai
 'tat pārthivam āntarikṣam divyam devair asurair vā prayuktaṃ
 tad adbhutaṃ śamayaty atharvā prabhur adbhutānām | so
 dūrvā-'jyam ¹¹⁵³ grhitvā 'havanīye juhoti | prthivyai śrotrāyā
 'ntarikṣāya prāṇāya vayobhyo dive cakṣuṣe nakṣatrebhyah
 sūryāyā 'dhipataye svāhe | 'ti sūtraprāyaścittis ¹¹⁵⁴ | tatra
 ślokaḥ |

prāyaścittānām parimāṇam na yajña upalabhyate | tasmād
 drṣṭaḥ samāso 'tra taṃ nibodhata yājñikāḥ |

ity atharvavede vaitānasūtre prāyaścittaprakaraṇam ¹¹⁵⁵ sa-
 māptam ¹¹⁵⁵ |

¹¹⁴⁶ Agn. Prāy. 5 b: kṛthiṇa-dravyeṣu bhedanam dru (?) va-dravyeṣu
 kṣaraṇam ubhayatra bhūmi-gaṭam eva duṣṭam bhavati | ; die auf die
 Erde oder ins Feuer gefallene Opfergabe ist unrein. ¹¹⁴⁷ Brahm.

Prāy. 105 a: ukhā yady (a)sra[vaṃ] gache[t] (cf. oben 6. 2; vgl. AP.
 45. 2. 19) tataḥ prañiyā . . . 'havanīye punaḥ Bl. 107 b: yady
 ukhā 'bhībhidyaeta mahāvīro vā kapālāni cūrṇapeṣaṃ piṣṭ[va] mṛdā
 saṃsṛjya yo dhyā . . . vitiśraya ity (vergl. oben Note 1032) ukhām kṛtvā
 tathā mahāvīrya ukhāmarthavirayonulye naimittikam ity atah (!) ubhayor
 abhidhiyate . . . Bl. 108 a folg.: karma pradarśyate [yady ukhā 'bhībhi-
 dyeta] agnim anyasmin pātre [']vasthā pya pravṛtti[m] kṛtvā
 kapālāni pūrṇatpeṣaṃ piṣṭvā mṛdā saṃsṛjya yatrātevadabhiśratha ity
 ukhām kuryāt . . . pūrṇapeṣaṃ piṣṭety evam-ādina 'dya tatedabhiśiṣṭa
 iti . . . Vgl. auch Brahm. Prāy. 109 a: prāg dikṣābhyah . . . yad bhi-
 dyeta . . . sakṛtyābutir (?) juhuyāt (!) yadi dikṣitasyo 'paramed . . .

¹¹⁴⁸ AV. 7. 67. 1.

¹¹⁴⁹ AV. 1. 19. 1.

¹¹⁵⁰ fehlt bei BC;

D 'bhayā

¹¹⁵¹ D parā

¹¹⁵² fehlt bei BC.

¹¹⁵³ C

dūrvāmjam

¹¹⁵⁴ D 'cittisūtra

¹¹⁵⁵ A prāyaścittih prasāṅge

caturdaśamo 'dhyāyah; B wie A; nur: 'ścitta' und hinter 'dhyāyah || 14 ||
 Bei C fehlt von 'ścitta an der ganze Rest; A fügt hinter 'dhyāyah hin-
 zu: | śubham astu | siddhir astu | kalyāṇam astu | śrī-viśveśvarāya namaḥ |
 śrī-sarvavidyānidhāna-kavīndrā-'cārya-sarasvatīnām atharvavede vaitā(ya)
 nasūtre prāyaścitti-prasāṅga-pustakam | B fügt hinter || 14 || hinzu: śrī-
 yajña-puruṣa-'rpaṇam astu | śrī-guru-ramadāsa-caraṇī-tat-para-viṣṇu-
 nārāya devadhara | śeke || 1785 || randranāma-saṃvatsare māhemāgha-
 śuddha induvāra idam pustakam samāptam | ; Colophon zu D s. bei
 Weber, Berl. Handschr. Cat.